יודען געדענקט! דער קאַמף געגען רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד — דויערט

NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פּרייז 15 גראָשען

(טאַבעלע פון דער מלוכה־לאָטעריע — זעה 9־טע זייט.)

10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 66 | Łódź, Wtorek, 17 marca 1936 | אַדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71. Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. pocz. 106. | לאָדז, דינסטאָג פּ' ויק"פ כ"ג אדר תרצ"ו | 14־טער יאָהרגאַנג

פּראָטעסט פון דער יודישער אַרבייטערשאַפט
געגען דער מורא'דיגער כוואַליע פון אַנטיסעמיטיזם
היינט — די שחיטה־גזירה אין סיים

נאָכדעם ווי ס'זענען בעוואוסט געוואָרען אַלע פּרטים פון די געשעהענישען אין פּשיטיק און פון דער לאַגע אין די אַרומיגע שטעטלעך, איז זיך צונויפגעקומען אויף אַן אויסערגעוויינליכער זיצונג דער עקזעקוטיוו פון צענטראַל־קאָמיטעט פון „בונד".

נאָך אַ קורצער בעראַטונג, בעת וועלכער עס זענען אַרומגערעדט געוואָרען סיי די דערמאָנטע געשעהענישען, סיי די פערשטאַרקטע כוואַליע פון אַנטיסעמיטישען אַנגריף איבערהויפּט, אין אַלע זייערע פאָרמען, ווי אויך די ראָל, וואָס עס שפּילען דערביי די פערשידענע טיילען פון דער רעאַקציע אין לאַנד — איז איינשטימיג בעשלאָסען געוואָרען צו פּראָקלאַמירען אויף היינט דינסטאָג, דעם 17־טען מערץ אין גאַנץ פּוילען אַ פּראָטעסט־אַקציע פון דער גאַנצער יודישער אַרבייטענדיגער בעפעלקערונג.

באַלד נאָך זיין זיצונג האָט זיך דער צ. ק. פון „בונד" געווענדעט צום לאַנד־ראַט פון די קלאַסען־פעראיינען, מיט דעם פאָרשלאַג אונטערצושטיצען די פּראָטעסט־אַקציע.

איינשטימיג איז אָנגענומען געוואָרען דער בעשלוס אויפצופאָדערן די גאַנצע פּראָפ. אָרגאַניזירטע יודישע אַרבייטערשאַפט, ווי איין מאַן, צו בעטייליגען זיך אין דער דינסטאָג'דיגער פּראָטעסט־אַקציע.

וועגען דעם אָנגענומענעם בעשלוס האָט דער פּרעזידיום פון לאַנד־ראַט געמאָלדען דעם פאָרזיצער פון דער צענטראַל־קאָמיסיע פון אַלע קלאַסען־פעראיינען פון פּוילען, קוואַפּינסקי, וועלכער האָט אויסגעדריקט די פולע סאָלידאַריטעט פון פּוילישען פּראָלעטאַריאַט מיט די יודישע אַרבייטענדיגע מאַסען.

היינטיגער פּראָטעסט - אַקציע אין לאָדז.

די לאָדזער יודישע אַרבייטערשאַפט האָט זיך אָנגעשלאָסען אין דער פּראָטעסט - אַקציע. ס'איז פּראָקלאַמירט געוואָרען אַ שטרייק פון אַלע יודישע אַרבייטער, וועלכע וועט דויערן פון 8 פריה ביז 2 בייטאָג.

צו דער אַקציע אין לאָדז האָט זיך אָנגעשלאָסען דער „בונד", דער קולטור־אַמט, לינקע פּועלי ציון, האָט פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, האַנדעלס־אָנגעשטעלטער פעראיין און אַלע אַנדערע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען.

די פּוילישע אַרבייטער האָבען אויסגעדריקט זייער סאָלידאַריטעט צו דער אַקציע פון די יודישע אַרבייטער.

נעכטען האָבען צעהנדליגער פאַבריקען, אין וועלכע ס'אַרבייטען יודישע מיט פּוילישע אַרבייטער בעשלאָסען זיך צו סאָלידאַריזירען און אַנטיילצונעמען אינם שטרייק. אין פאַבריקען, וואו ס'זענען אַפילו פאַרהאַן אַ מעהרהייט פּוילישע אַרבייטער איז אויך בעשלאָסען געוואָרען צו שטרייקען.

דער האַנדעלס - אָנגעשטעלטער פעראיין האָט אויפגעפאָדערט אַלע אָנגעשטעלטע אַנטיילצונעמען אין דער פּראָטעסט - אַקציע.

די בעאַמטע פון דער יודישער קהלה האָבען בעשלאָסען נישט צו אַרבייטען ביז 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג. ס'וועט בלויז זיין אָפען די בית־החיים אָפּטיילונג.

אין די יודישע באַנק־אינסטיטוציעס האָבען די בעאַמטע בעשלאָסען נישט צו אַרבייטען ביז 2 אַ זייגער בייטאָג.

אין שעכט־הויז וועלען די שוחטים, די אַרבייטער און אַנדערע בעאַמטע נישט אַרבייטען.

נעכטען מאָנטאָג, זענען זיך צוזאַמענגעקומען אַלע פערוואַלטונגען פון די יודישע צייטונגס - פערשפּרייטער פעראיינען צו בעהאַנדלען די פראַגע וועגען אונטערשטיצען דעם פּראָטעסט־שטרייק. ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע נישט צו האַנדלען מיט קיין שום צייטונגען ביז 11 מיטאָג — ווי אויך איז בעשלאָסען געוואָרען צו שפּענדען 30 זל. פאַר פּשיטיקער געליטענע.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון ראַט ביים צענטראַלען האַנדווערקער - פעראַנד, פּילסודסקיעגאָ 69 איז איינשטימיג בעשלאָסען געוואָרען אַנטיילצונעמען אין דער פּראָטעסט - אַקציע געגען די עקסצעסען און אַנטיסעמיטיזם, אַלע מיטגלידער פון די צעכען און אָרגאַניזאַציעס זענען אויפגעפאָדערט געוואָרען נישט צו אַרבייטען היינט ביז 2 אַ זייגער בייטאָג.

די האַנדווערקער - עקספּאָזיטור פּעטריקאָווער 20 האָט אויפגעפאָדערט אַלע יודישע האַנדווערקער פעראיינען, האַנדווערקער - צעכען און קאָרפּאָראַציעס אָנצושליסען זיך צום היינטיגען פּראָטעסט - שטרייק געגען דער גוואַלדיגער אַנטיסעמיטישער העצע, וואָס האָט זיך פערשפּרייט אין לאַנד און צום אָנדענקען פון פּשיטיקער קדושים.

דער צענטראַלער יודישער קליינהענדלער פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 15 האָט בעשלאָסען זיך צו סאָלידאַריזירען מיט דער היינטיגער גרויסער פּראָטעסט־אַקציע און נישט אַרבייטען ביז 2 אַ זייגער בייטאָג.

די פערוואַלטונגס - זיצונג פון שאַכטעל־מאַכער־קאָרפּאָראַציע איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ פּראָטעסט־זיצונג געגען דעם אַנטיסעמיטיזם, וואָס עס בישטוועט אין לאַנד. צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציע.

די שאַכטעל - מאַכער קאָרפּאָראַציע רופט אַלע שאַכטעל־מאַכער מייסטער מיטגלידער און נישט־מיטגלידער צו בעטייליגען זיך אין דעם היינטיגען פּראָטעסט־שטרייק געגען די באָיקאָט־אַטאַקעס אויף די יודען אין פּוילען. גלייכצייטיג איז אָנגענומען געוואָרען אַ פּראָטעסט - רעזאָלוציע געגען די באַרבאַרישע אָנפאַלען אויף די יודען אין פּשיטיק.

דער צענטראַלער ראַט - פערקעהר פעראיין פּילסודסקיעגאָ 43 האָט בעשלאָסען אַנטיילצונעמען אין דער היינטיגער פּראָטעסט - אַקציע געגען אַנטיסעמיטיזם, באָיקאָט און עקסצעסען.

אין פיל פאַבריקען, וואו ס'אַרבייטען נאָר פּוילישע אַרבייטער איז נעכטען אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציע: 1) איבערשיקען אויסדריקען פון סימפּאַטיע און סאָלידאַריטעט צו די יודישע אַר־

(ווייטער זעה 3־טע זייט)

טאָג - טעגליך
איז וואָס ווייטער?

היטלערס תשובה אויף דער איינלאַדונג פונ'ם פעלקער־ליגע־ראַט האָט ענטוישט די ענגלישע עפענטליכע מיינונג און געווירקט אויף דער געוויסער ענדערונג פון דער שטעלונג פון דער ענגלישער פּרעסע.

דער קאַלטער שלום־מעקלער איז, אַ סברא, נאָך קיהלער געוואָרען אין בעצוג צו דייטשלאַנד...

דער ענטפער היטלערס איז בעגאַטיוו אויפגענומען געוואָרען אין לאָנדאָן טאַקי דערפאַר, ווייל דער מעקלערישער צוג פון דער בריטישער רעגירונג איז כידוע געמאַכט געוואָרען אויף אייגענער אחריות, און דייטשלאַנד איז דערביי געשטעלט געוואָרען די בעדינגונג, אַז — ביים געבען תשובה זאָל זי נישט שטעלען קיין שום בעדינגונגען...

דער ענגלישער אַמבאַסאַדאָר, ווי מען דערוויסט זיך איצט — האָט שבת אין אָווענד בעזוכט דעם אויסערן־מיניסטער נויראַט, און זונטאָג פאַרמיטאָג — דעם קאַנצלער היטלער. ער האָט נעמליך איבערגעגעבען היטלערן די פריינדליכע בקשה פון אידענען, אַז ער, היטלער־זאָל אָננעהמען די איינלאַדונג. אורטיילענדיג לויט די בעמערקונגען פון דער ענגלישער פּרעסע, האָט היטלער דאַן בעגעגענען דעם אַמבאַסאַדאָר אַ פּאָזיטיווע תשובה.

עס איז דעריבער קלאָהר, אַז דאָס נישט דערפילען אידענס בקשה אין דעם זין, ווי ער האָט זי אַרויסגערוקט — האָט מען אין לאָנדאָן אויסגעטייטשט, אַלס נישט דערשאַצונג פון דער בריטישער אינטערווענץ.

טומעלט עס זיך וועגען דער דאָזיגער נישט־דערשאַצונג און בידערשאַצונג אין דער ענגלישער פּרעסע, וואָס האָט זיך פריהער געלייגט אין דער לענג און אין דער ברייט, אַז פון דעם שידוך זאָל ווערען", וואָרום ווי־נישט־ווי, דער שדכן קאָן דאָך קיינמאָל נישט צולייגען...

כמעט אין איין קול ציהט זיך די דאָזיגע פּרעסע צוריק פונ'ם לויבען דעם „חתן" און זיין צד.

מען דערקלעהרט דהיינו, אַז דער לעצטער שריט פון היטלערן האָט דערצאָרענט פראַנקרייך און ענטוישט ענגלאַנד, מען גיט צו פערשטיין, אַז היטלערס ענטפער האָט די כוונה פון אַריינהאַקען אַ קליין צווישען פראַנקרייך און גרויס־בריטאַניען, און אַז דייטשלאַנד האָט אַדורכגעלאָזט אַ גלענצענדע געלעגענהייט.

גלייכצייטיג פערגעסט אָבער דער „שדכן" נישט צו מינטערען די עמפּערטע „כלה", און פּרובט דערווייזען, אַז פראַנקרייכס זיכערקייט וועט נישט ליידען דערפון, וואָס היטלערס פּראָפּאָזיציעס ווילען דיסקוטירט ווערען...

און „מען דאַרף — זאָגט למשל" די „ניוס קראָניקל" — קוקען ווייטער איבער די גרעניצען פון רעכטליכען און טאַקטישען שטאַנדפּונקט אין דער ערנסטער סיטואַציע, אין וועלכער עס געפינט זיך איצט אייראָפּאַ.

יאָ, מ'דאַרף טאַקי קוקען ווייטער... אָבער אויך נישט פערגעסען צו קוקען באַהענט, און דער עיקר אויף די הענד פונ'ם „חתן"!

ב.

צוליב'ן היינטיגען פּראָטעסט־שטרייק פון דער יודישער אַרבייטערשאַפט, דערשיינט דער היינטיגער נומער „נייער פאָלקסבלאַט" ערשט 2 אַ זייגער בייטאָג.

דער פערלאַג.

היינט די שחיטה־גזירה אין סיים

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש)

די מאָרגענדיגע (היינטיגע) סיים־זיצונג ווערט דערוואַרט מיט דער גרעסטער שפּאַנונג.

היינט זענען פאָרגעקומען אַ רייה בעראַטונגען פון יודישע פּאַרלאַמענטאַריער, כלל־טוער און דעם פעראייניגטען קאָמיטעט.

מען רעכענט זיך, ווי מיט אַ פאַקט, אַז דער אַגראַר־מיניסטער וועט פאַר'ן בעטראַכטען דעם פּראָיעקט פון דער פרוי פּריסטאָר, אַריינטראָגען אַן אויסבעסערונג, אַז די יודען זאָלען זיך קאָנען בענוצען מיט ריטועלער שחיטה פאַר זייער געברויך. (דאָס וועט נישט ראַטעווען פון אונטערגאַנג די צעהנדליגער טויזענדער יודישע משפּחות, וואָס זענען בעשעפטיגט אין דער פלייש־בראַנזשע. רעד.)

אין וואַרשאַ זענען היינט אָנגעקומען רבנים פון אַ סך שטעט. עס האָבען אויך אָפּגעהאַלטען בעראַטונגען די רביים פון אַלעקסאַנדער, באָבאָוו און סאָכאַטשעוו. עס איז ווידער־אַמאָל אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע פון דעם שחיטה־אַטענטאַט און וועגען דערקלעהרען אַ פלייש־לאָזען חודש.

יודען אין ארץ־ישראל פּראָטעסטירען!
געגען די אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונגען און געגען שחיטה־פערבאָט אין פּוילען

תּל־אביב, 29 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין איינעם פון די גרעסטע זאַלען איז פאָרגעקומען אַ גרויסער פּראָטעסט־מיטינג געגען די אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונגען און געגען דעם שחיטה־פערבאָט אין פּוילען. גרויסע רעדעס האָבען געהאַלטען יצחק גרינבוים און ראָטענשטרייך. ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַ שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען דעם פּאָגראָם אין פּשיטיק און געגען דעם שחיטה־פערבאָט.

* * *

וואַרשאַ, 16 (יט"א טעלעפאָניש)

דער צ. ק. פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע האָט אָנגענומען אַ שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען דעם אַטענטאַט אויף דער יודישער שחיטה.

אונזער וואָרט
דער היינטיגער פּראָטעסט

אונזערע גייסטיגע און פיזישע יסורים זענען הימעל־שרייענדיג, אונזער פּיין און ווייטאָג, די חרפּה אונזערע און נידערשלאָגענקייט שרייט עד לב השמים! —

מיר זענען עדי ראיה, און אויף אונזערע פּלייצעס און געמיטער פּיהלען מיר, ווי די נאַציסטישע ברוינע כוואַליע, — וואָס קאָלערט זיך פון די רהיין־בערגעס, און מיט וועלכער געוויסע קרייזען און פאַקטאָרען פון אונזער לאַנד פערכליגען זיך פאַר נחת און דעלעקטירען זיך, מחמת גרויס בעזעלטקייט — מיר פּיהלען, ווי די דאָזיגע שמוציגע כוואַליע שטרוימט איבער אונזערע קעפּ —

מיר פּיהלען, ווי מען וויל אונז אין איהר דערטרינקען —

מיר שפּירען דעם גאַנצען גרויזאַם און סאַדיזם פון דער סיטואַציע, וואָס הוידעט זיך אין דער טייוולאַנישקייט פון מאַסען־און־דער־עיקר־פעבעל־פּסיכאָ —

מיר פערשטייען אַז ... געוואַלדיגען, אַז דעם אויסטערלישען אומגעלומפּער, וואָס די אויספיהרער זיינע שאַפען דורך אַרויסזעצען, דורך „זעצען" און געזעצען און וואָס ... אַ ״געגענטליכער מיין פון די נאַציסטישע אינספּיראַטאָרען זיינע איז — צו שאַפען ערבוביה, תוהו ובוהו, כאַאָס, פּירוד לבבות, דעות־צושפּליטערונג, בכדי דערנאָך — נאָך דער צעטיילונג און צופאַלונג אינים יונגען בעפרייטען און בענייטען לאַנד, זאָל זיי זיין לייכטער „אָרדנונג צו מאַכען" און טאַקי די מאַכט צו פערכאַפּען!

אַ פּחד און אַן אימה בעהמט אַרום פאַר דער פערברעכערישער דאָקטרינעריע, וואָס ווערט אַהין קאָנטראָלע געשמוגעלט פון דער אַנדער זייט גרעניץ, און פאַר וועלכע געוויסע פינסטערע ריקזיכטסלאָזע עלעמענטען קריגען דערפאַר גוט בעצאָהלט דעם ריכטיגען שכר טרחא! — און מיר, און בכלל ביי אונז זעהט מען נישט, ווי מען שטויסט דאָס לאַנד צום אָפּגרונד פון ווילדער אַנאַרכיע, פון זינד און פערברעכען.

מען זעהט עס נישט, מען וויל עס נישט, אָדער מען מאַכט זיך גאָרנישט זעהען ווי מען דערנידעריגט דעם כבוד און ווירדע פון דער פּוילישער מלוכה׳שקייט אין דער גאַנצער וועלט, ווי די שוואַכע ראָבען פון דער צעיושעטער ענדעציע דרויסען און אינערליך קאָרופּטירען דאָס פאָלק און לאַנד און ענטווערטיגען דאָס וועזענטליכע — דעם בירגער און מענש.

מיר פּראָטעסטירען אין נאָמען פון דעם רוהמפולען פּראָגרעסיווען אידעאַלען פּוילישען פאָלק!

מיר פּראָטעסטירען אין נאָמען פון אַלטען, איינגעזעסענעם, אָרענטליכען יודישען פאָלק, וואָס שטיקט זיך פאַר צער און טרויער! מיר פּראָטעסטירען אין נאָמען פון אונזער לאַנד, וואָס איז אונזער אַלעמענס אייגענע מוטער

ב.

רעזאלוציע פון דער פעלקער-ליגע

וועגן דעם אנטייל פון דייטשלאנד אין איהרע בעראטונגען

לאנדאן, 16. (ספ. טעל.) דריי א זייגער האט זיך אנגעהויבן די נישט-אפיציעלע זיצונג פון דער פעלקער-ליגע, נאך וועלכע עס איז באלד פארגעקומען א געהיימע זיצונג. עס איז אנגענומען געווארן פאלגענדע רעזאלוציע: 1) דייטשלאנד וועט אינפארמירט ווערן, אז זי קען אנטייל נעהמען אין די בעראטונגען פון דער פעלקער-ליגע אויפ'ן זעלבן אופן, וואס די סיגניטארן פונ'ם לאקארנא'ער טראקטאט, ד. ה. אהן שטימט-רעכט; 2). די דייטשע פראפאזיציעס וועלן נישט בעהאנדעלט ווערן דורך דער פעלקער-ליגע, נאר דורך די געחתמ'עטע אופן לאקארנער אפמאך.

האלב 9 ביינאכט האט זיך אנגעהויבן די עפענטליכע זיצונג פונ'ם פעלקער-ליגע-ראט. מינ. פלאנדען האט אין נאמען פון פראנקרייך און בעלגיען דערקלערט פאלגענדעס:

— די דייטשע רעגירונג האט עובר געווען אויפ'ן ווערסאילער טראקטאט דורכ'ן אריינטרעטן אינ'ם ריין-געביט, און ער באט דעריבער אנצונעהמען די דאזיגע דערקלערונגען אלס רעזאלוציע.

דאן האט דער פארזיצער איבערגעלייענט די דייטשע תשובה וועגן דעם אנטייל פו' דייטשלאנד אין די ווייטערדיגע בעראטונגען פון דער פעלקער-ליגע.

די קומענדיגע זיצונג — מארגען.

דער קאמיטעט פון 13 וועט אפהאלטען א זיצונג מיטוואך.

די מלוכות, וועלכע האבן אונטערגעחתמט דעם לאקארנער טראקטאט, וועלן זיך צוזאמענטרעפן מארגען, 11 א זייגער.

די אלט-נייע רעדע פון קאנצלער היטלער

בערלין, 16 (ספ. טעל.) אין אלע דייטשע גארניזאנען האט מען היינט געפייערט דעם צוריקשטעל פונ'ם אלגעמיינעם מיליטער-פליכט אין דייטשלאנד. ביי דער געלעגענהייט האט היטלער ארויסגעגעבן א בעפעהל צום מיליטער, אין וועלכן עס ווערט געזאגט, אז דער אויסגעפרובטער מיליטערישער גייסט, וועלכער הערשט אין די דייטשע רייהען, וועט קיינמאל נישט בעזיגט ווערן. אלע פולקער האבן בעקומען נייע פעהנער.

דער קאנצלער היטלער האט היינט געהאלטען א ליידענשאפטליכע פאליטישע רעדע אין פראנקפורט-ביים-מיין, אין וועלכער ער האט מיט [illegible] ווערטער פאראורטיילט די מלוכות, וועלכע [illegible] שולדיגען דייטשלאנד אין ברעכן דעם לאקארנער אפמאך. היטלער האלט, אז סיי דאס דייטש[illegible] דאס פראנצויזישע פאלק ווילן פארגעסן [illegible] גאנצע פארגאנגענהייט און שליסן א שלום-אפמאך. דייטשלאנד — האט ער דערקלערט — [illegible] מיט קיינעם נישט געשלאסן קיין מיליטערי[illegible] אפמאך. פעלקער — האט ער אונטערגעשט[illegible] — לעבן איבער שלום מזלדיגע טראקטאטן. [illegible] סוף האט היטלער נאך אמאל ארומגערעדט די [illegible] דייטונג פון זיין פראפאזיציע וועגן א 25-יאהר[illegible] גען נישט-אנגרייפס-פאקט.

ענגלישע און אינלענדישע מוסטערן
E. i L. KAHAN, Piotrkowska 80 450
Skł. Kom. Z. BORNSTEIN S. A.

הזכרה

מארגען מיטוואך, ד. 18 מערץ 1936, 12 א זייגער פארמיטאג צו דער ערשטער שמערצליכער יאהרצייט פון אונזער אונפארגעסליכען מאן און פאטער

נ"ע שמואל וואלבערג

קומט פאר אויפ'ן בית-החיים א הזכר"ה, צו וועלכער אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערן געבעטען צו קומען.

די איז טיפע טרויער פארבליבענע
פרוי און קינדער.

אונזערע פריינד, די גליקליכע טאטע-מאמע

אברהם ברעסלער
און פרוי

צום געבורט פון זייער ערשטן זוהן־עלע — אונזערע הארציגע ברכות

י. אבערזשאנעק און פרוי.

מיר רופען אלע אונזערע מיטגלידער האנדווערקער אנצושליסען זיך אין היינטיגען פראטעסט-שטרייק נעגען דער גוואלטיגער אנטיסעמיטישער העצע וואס האט זיך פערשפרייט אין לאנד און צום אנדענקונג פון די פשיטיקער קדושים.

לוין-וועבער-פאראיין	שניידער-צעך, פיעטריק. 20
סעקציע טריקאס-נייער	דאמען-שניידער-צעך,
סעקציע סוויטער-נייער	קאנסטאנטינער 7
קעטלער-סעקציע	בעקער-צעך
דאמען-שניידער-פאראיין	פליישער-צעך
מענער-שניידער-פאראיין	פלעכער-צעך
שניידער-פאראיין	שוסטער-צעך

אויף גייער'ס מארק יובילער-צעך
סעקציע געגריוועטע שוסטער פאטאגראפען-צעך
קאאפעראטיוו „פראגרעס" טישלער-צעך
פארמירער-סעקציע שאכטל מאכער- קארפאראציע

ווי אויך אלע 54 אפטיילונגען פון דער לאדזער וואיעוואדזשאפט.

צענטער. יוד. האנדווערקער-פערבאנד אין פוילן
עקספאזיטור אין לאדז, פיעטריקאווער 20.

צו דער חתונה פון פרל.

פראנקא בלומענפעלד
מיט ה' הענריק זינגער

ווינשען פיל גליק און צופרידענהייט
פאמיליע מיליך.

אנשטאט בלומען שענקר איך 10 זל. פאר'ן קרן-קימת

תחת השגחת הראבינאט דפה לאדז!

קמח של פסח

די איינציגע מיהל אויף לאדז איז שוין גע'כשר'ט אונטער דער שטרענגער אויפזיכט פון היגען ראבינאט. אונזערע ג. קונדען וועלען זיך ווידער איבערציינען, אז דאס שענסטע און בעסטע זעקעל מעהל אויף מצות בעקומט מען נאר ביי דער פירמע

„עלעקטראמלין"
לאדז, זאקאנטנא 47, טעל. 147-40

וועלכע איז פעראנטווארטליך פאר די רעיעלע און פינקטליכע ליפערונג. פערקוקט אייך נישט אויף די פראווינצער מציאות, וואס שטעלען אייך צו מעהלען, וואס אויף חמץ קען עס נישט גילטען פאר צרזען-מעהל און פאר דעם גראשען ביליגער ביים איינקויף דערלעגט איהר מעהר ביי דעם מצות-פערקויף. נאר קומט שוין און בעשטעלט פערזענליך אדער דורך טעל. 147-40.

די איינציגע מיהל שוין גע'כשר'ט.

בעמערקונג: די ליפערונג פאר דער פראווינץ קומען מיר נאך די פערלאנגען פון קויפער. מיט אכטונג

Firma „Elektromłyn"
Łódź, Zakątna 47, tel. 147 40.

כשר | דער בעוואוסטער | כשר

כשר'ער פענסיאנאט
„ELIDA"
אין פאדעמביע, ווילא „גראנד"
Tuszyn 2 .טעל
נעהמט שוין אן אויף פסח געסט
און עמפפעהלט שעהנע, זוניגע צימערן מיט עלעקטריש ליכט, צענטראל-בעהייצונג, קאנאליזאציע, פליסענד וואסער, באדע-צימער, ראדיא, טעלעפאן אויפן ארט — פערשיד. פערוויילונגס-פלעצער
מיט אכטונג אינה.: ש. לובינסקי

ליקווידאציע פערקויף! | זעלטענע איינקויפס-געלעגנהייט! | זעלטענע געלעגענהייט!

צוליב ליקווידאציע
פערקויפט אויס דאס בעקאנטע טוך- און קארט-געשעפט פון
H. WŁOSKI
לאדז, 3 נאוואמיעסקא 3
טעל. 114-92, פראנט. 2-טער שטאק

צום איצטיגען פריהלינג און זומער-סעזאן די בעסטע הערן און דאמען-שטאפען אויף פאלטענס און אנציגער פון ביליצער, טאמאשאווער און אנדערע פאבריקען

נוצט אויס די געלעגענהייט! | צו ליקווידאציע-פרייזען! | קומט און איבערצייגט אייך

PIERWSZE PRYWATNE
Pogotowie Lekarskie
(1-טע פריוואטע גיכע הילף)
12-333 .טעל זשעלאנא 6
(Legjonów 6)
טעטיג אהן איבעררייס ביינאכט און ביינאכט.
גיכע ערצטליכע הילף אין אלע ספעציאליטעטען.

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און מאגען ... קראנקהייטען
פיעטריקאווער 15
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5 ... 8 ...

Dr. med.
M. GLAZER
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49.
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אווענד.
זונטאג און תנאות פון 10—12 ביינאכט

Dr. I. SILBERSTROM
Kilińskiego 127
ספעציעל-ארצט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
קווארץ-לאמפ, — ראדיקאלע בעזייטיגונג פון איבריגע האר.
נעמט אן פון 4—8 אווענד.

צאהן-ארצט
I. KARMAZYN
Południowa 2
tel. 114-36.
נעמט אן פון 9—1 און פון 3—7

קמח
שמירה-מעהל
געמאהלען אהן לעוואטארען בהכשר גדול מצד היותר טוב בהשגחת הרה"צ שליט"א אב"ד מטושין — צו בעקומען ביי מיר אויף הורט און אויף ענצעל.
וואסקאדזשא 47 (אין געוועלבל)
יחזקאל אסטרמאן.

אויערן, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9-2 און פון 4-8 אווענט.
ביי דער קליניק איז טעטיג
ארענטגענ-גאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און אלערליי פאטאגראפיעס

Dr. med.
L. TENENBAUM
אקושער-גינעקאלאג
פילסודסקיעגא 15,
טעל. 206-75.
נעמט אן פון 8 10 פריה און פון 4-8 אוו.

צו דיה"ה גנבים!
דאנערשטאג ביינאכט, אויף דער חתונה פון ראדאשיצער רבי'נס זוהן, אין זאל זאכאדניא 26, האט מען מיר ארויסגעגנב'עט פערשידענע דאקומענטען, ווי אויך וועקסלען, וועלכע האבן פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט.
די ה"ה גנבים ווערן געבעטען זיך צו פערשטענדיגען נעגען צוריקגעבן אנראדאווא 3, ביי ה' הערשקאוויטש דיסקרעציע שטרענג געזיכערט

Dr. med. J. PIK
נערוועו און אינערליכע קראנקהייטען ווי אויך סעקסועל נערוועז ליידענדע
נעהמט איצט אן
24 זגערזשער 24
פון 4 ביז 6 נאכט
פריוואט וואוינונג: אל. קאשטשושקי 27
טעל. 175-50.

Dr. med.
A. STILLER
אינערליכע קראנקהייטען
נעהמט אן פון 4—8
פילסודסקיעגא 15,
טעל. 206-75. פראנט, 2. שטאק

Dr. med.
J. Sołowiejczyk
ספעצ. פאר הויט, וועגערישע און מענער-שוואכע-קראנקהייטען.
Piotrkowska 99, tel. 144-92.
נעהמט אן פון 2—3, פון 5—6 נ"מ און פון 8—9 אווענד.
זונטאג פון 9 ביז 11 פארמיטאג.

Dr. med.
W. ŻADZIEWICZ
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און קעהלקאפ-קראנקהייטען
Piotrkowska 164, tel. 125-26.
נעמט אן פון 5—8 אווענד.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעהמט אן פון 4—8 אווענד.

פענסיאנאט
„NICEA"
אין קאלומנא,
פיעטריקאווער 7/9
נעמט אן בעשטעלונגען אויף פסח
שטרענג כשר!
אינפארמאציעס אויפ'ן ארט.
צו זעהר מעסיגע פרייזען.
געדענקט דעם אדרעס!

Lekarz Dentysta
Jakób Botwinik
וועלכער האט געארבייט אין דער קראנקען-קאסע 12 יאהר ספעציעל אויף צוין-ציהען און האט אנ'איינענע לאבאראטאריום פון קונסטליכע ציין, נעמט אן טעגליך פון 10 ביז 8 נאכט. אין דער לעטשניצע „פאמאץ" רוג זגערזשער און לימאנאווסקיעגא 1, טעל. 101-29 און פון 4—11 אווענד אויף נארוטאוויטשא 13 צוגענגליכע פרייזען. פאר ארביטסלאזע הנחה.

אויפגעריסן א באָמבע אין דער געז. „טאָז“ אין גראָדנע

דער גאַנצער בנין איז בעשעדיגט געוואָרן

ג ר אָ ד נ ע, 16. (יט"א טעלעפאָניש) היינט 8 פריה, האָט מען געוואָרפן א באָמבע אויפ'ן בנין וואו ס'געפינט זיך די געז. „טאָז“. דער אויפרייס איז געווען אַזאַ שטאַרקער, אַז ס'האָט אויפגעריסן אַ לאָך ביז צום פונדאַמענט. דאָס הויז איז בעשעדיגט געוואָרן. אַלע שויבן זענען אויסגעהאַקט געוואָרן. אויך אין דעם שכנות'דיגען בנין וואו ס'געפינט זיך אַ געשעפט פון דער פירמע גאַרד, זענען אויסגעהאַקט געוואָרן די שויבן. די פּאָליציי פירט אַנ'אויספאָרשונג.

מ.נ. בעק ביים ענגלישען קעניג

ל אָ נ ד אָ ן, 16 (ספּ. טעל.)

מאָרגען, נ. מ. וועט דער פּוילישער אויסערן מיניסטער בעק אויפגענומען ווערען אויף אַנ'אוי־דיענץ דורך דעם ענגלישען קעניג עדוואַרד דעם אכטען.

פּאָליאַקען בעטייליגען זיך נישט אין די דייטשע וואַהלען

ב ע ר ל י ן, 16 (ספּ. טעל.)

דער פאַרבאַנד פון פּאָליאַקען אין דייטשלאַנד האָט אַנערקענט, אַז דער אַנטייל פון פּאָליאַקען אין די וואַהלען, דעם 29 ד. ח. איז צוועקלאָז, מחמת שטימען קאָנען נאָר מיטגלידער פון די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישער פּאַרטיי.

פון ווייטען מזרח

ט אָ ק י א, 16 (ספּ. טעל.)

פון כאַרבין מעלדעט מען, אַז דער פאָרשטעהער פון מאַנדזשוקאָ האָט אָפּגעהאַלטען אַ בעראַטונג מיט'ן קאָנסול פון ראַטען־פאַרבאַנד, וועלכער האָט פעסטגעשטעלט, אַז די סאָוויעטען זענען גרייט אָנצוקניפּען נאָרמאַלע דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט מאַנדזשוקאָ.

ט אָ ק י א, 16 (ספּ. טעל.)

די יעהרליכע בעראַטונג פון די דיוויזיע־אָנפיהרער איז צוזאַמענגערופען געוואָרען אויפ'ן 7־טען אַפּריל. אויף דער דאָזיגער בעראַטונג וועט דער קריגס־מיניסטער פאָרשטעלען דעם פּראָגראַם פון פערשטאַרקען די יאַפּאַנישע אַרמעע.

אין אַביסיניען איז מען ענטוישט מיט דער פעלקער־ליגע

אַ ד י ס־אַ ב ע ב אַ, 16 (ספּ. טעל.)

דאָ איז מען שטאַרק ענטוישט אין דער פעלקער־ליגע, מחמת דעם נישט אָנווענדען פערשטאַרקטע סאַנקציעס געגען די איטאַליענער. מען האַלט, אַז די איטאַליענישע זיגען זענען אין דער וועלט שטאַרק איבערגעטריבען געוואָרען, און אַז די אַביסינישע אַרמעע געפינען זיך ווידער אין אַ גוטען און קריגס־פעהיגען צושטאַנד.

אויף די פראָנטען איז קיין בייטס נישט פאָר־געקומען.

דער פלאָט פון די ענגלישע קרייצער־שיפען איז אָפּגעשוואומען דורכ'ן גיבראַלטאַר צוריק קיין ענגלאַנד.

אויסנאַהמס־צושטאַנד אין שפּאַניען

איז פערלענגערט געוואָרן אויף א חודש

מ אַ ד ר י ד, 16 (ספּ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון די קאָרטעזען האָט מען מיט 386 שטימען, ביי 7 אָפּגעהאַלטענע, געוועהלט דעם פיהרער פון דער רעפּובליקאַנישער אוניע, באַריאָז, אלס פּאָרזיצער.

די רעגירונג האָט פערלענגערט דעם אויס־נאַהמס־צושטאַנד אין לאַנד אויף אַ חודש.

פרעזידענט זאַמאָראַ האָט אונטערגעשריבען אַ דעקרעט וועגען פערטיילען ערד פאַר 50 טויזענד אַגראַר־אַרבייטער.

פראַנצויזישע מיליטער־מאַנעווערס

וו אַ ר ש א. 16. (טעל.) דער ספּעציעלער קאָרעספּאָנדענט פון „דיילי מייל“ גיט איבער פּרטים וועגען די איצטיגע מאַנעווערס פון דער פראַנצויזישער אַרמעע אין דער לענג פון דער פראַנצויזיש־דייטשער גרעניץ.

אין די מאַנעווערס בעטייליגען זיך 20000 סאָלדאַטן זעלנער.

אַרום די ענגליש־עגיפּטישע אונטערהאַנדלונגען

ק אַ א י ר אָ, 16 (ספּ. טעל.)

די ענגליש־עגיפּטישע אונטערהאַנדלונגען ווערען געפיהרט בסוד. לויט די קורסירענדע קלאַנגען ווערען בעהאַנדעלט די פראַגען וועגען אַ פערטיידיגונגס־פּלאַן פאַר'ן ענגלישען אימפּעריום.

פוטערוואַרג פון לענינגראַד

וו א ר ש א, 16. (טעל.) מיר דערוויסען זיך, אַז אַ גרופּע פּוילישע פוטערוואַרג־הורטאָוניקעס פון וואַרשאַ און לאָדז האָט זיך צוריקגעקערט קיין פּוילען פון לענינגראַד, וואו זיי האָבען זיך בעטייליגט אינ'ם אינטערנאַציאָנאַלען פוטער־יאַריד.

די פּוילישע פירמעס האָבען אָראָפּגעבראַכט פון ראַטען־פערבאַנד פוטערוואַרג פאַר אַנ'ערך 10 מיליאָן זלאָטעס, וואָס איז בעשטימט פאַר'ן עקספּאָרט אין אייראָפּעאישע לענדער און קיין אַמעריקאַ.

א פערפלייצונג

ג ל ע מ ב א ק י ע, 16 (ספּ. טעל.)

די וואַסערען אויף דער דווינע און דיסנע האָבען זיך געהויבען אויף 8,32 מעטער איבערן נאָרמאַלען מצב.

פון אַ רייה אַרומיגע שטעטלעך איז די בעפעל־קערונג עוואַקואירט געוואָרען.

Radjoodbiorniki
ELEKTRIT Co
zawsze przodują!

די יודען אין פּידזדרי און זאַגוראַוו לעבען אין שרעק

אינטערווענץ פון יוד. קאַמבאַטאַנטען־פּעראיין אין דער וואָיעוואָדזשטווע

צום פעראיין פון יודישע קאַמבאַטאַנטען, האָט זיך געוואַנדען אַ דעלעגאַציע פון די יודען אין פּידזדרי און זאַגוראַוו, און געבעטען צו אינטערווע־נירען ביי דער מאַכט וועגען די ענדעקישע באַיאַטקעס, וואָס טעראָריזירען די יודישע בעפעלקערונג אין די דערמאָנטע שטעטלעך.

די פערוואַלטונג האָט באַלד אינטערווענירט אין דער וואָיעוואָדזשטווע. דער דעלעגאַציע האָט מען פערזיכערט, אַז די אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונ־גען וועלען אונטערדריקט ווערען, וואָס שייך די ציניי שטעטלעך, וועלען די פּאָליציי־וואַכען פערשטאַרקט ווערען.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע
און געשלעכטס־קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעלעפאָן 141-32
עמפּפאַנגס־שעה'ן 8-10, 12-2 און 5-8 אָוונט

Dr. med.
M. JAKOBSON
CHIRURG
Spec. chirurgja Kostna,
D-ra Sterlinga 22
(Nowa-Targowa) **tel. 174-42**

כאַינער „מעסער־העלדען“ בעפאַלען א פּאָליציאַנט

2 פערמשפּט צו 4 און 2 יאָהר תפיסה

(א) געווען איז עס דעם 14־טען נאָוועמבער 1935. 1 א זייגער ביינאַכט האָט זיך דער פּאָליציאַנט פּראַגמטשישעק סווינאַגאַ אריינגעזעצט אין אַ דראָשקע, וואָס איז געשטאַנען אויף ראָג נאַוראָט און פּעט־ריקאָווער און געהייסן דעם דראָשקאַזש העניש ברע־נער פאָהרען קיין ווידזעוו. דער פּאָליציאַנט איז גע־ווען ציוויל געקליידעט. אָפּשטאַט צו פאָהרען קיין ווידזעוו איז ער געפאָהרען קיין כאָיני. צוקו־מענדיג צו דער באַהן־ליניע, האָט דער דראָשקאַזש ערקלערט, אַז ער האָט מורא ווייטער צו פאָהרען, ווייל ער האָט מורא פאַר אַנ'איבערפאַל. סווינאַגאַ האָט איהם דערום געהייסען צופאָהרען צום נאָהענט־סטען קאָמיסאַריאַט וואו ער האָט זיך אויסלעגיטי־מירט. נאָך דעם האָט ער זיך געהייסען צופיהרען צו זיינעם אַ שוואָגער אויף טעטמאַיעראַ גאַס אין כאָיני.

צוקומענדיג צו דער מאַלטשעווסקאַ־גאַס, זענען די דראָשקע בעפאַלען צוויי פערשוינען, פאָרערענ־דיג געלד. ס. איז אַראָפּגעשפּרינגען פון דער דראָש־קע. דאָ איז ער בעפאַלען געוואָרען פון אַ דריטען. בעת ער האָט זיך געכאַפּט צום רעוואָלווער, האָט ער בעקומען אַ זעץ איבערן קאָפּ און אומגעפאַלען. ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפּט האָט ער בעמערקט, אַז די אָנפאַלער האָבען ביי איהם צוגענומען דעם רעוואָל־ווער, דעם קאַפּעלויש און אַנדערע קלייניגקייטען.

נאָך אַנ'אָבלאַווע זענען אַרעסטירט געוואָרען: סטאַניסלאַוו גראַמבאַש, ראָמאַן קיעשקאָווסקי, סטע־פאַן פּאַוולאַקאָוו, איגנאַצי יאַקובאָווסקי. אַלע וואוי־נען זיי אין כאָיני.

נעכטען האָט דאָס געריכט פער'משפּט: סטאַ־ניסלאַוו גראַמבאַש אויף 4 יאָהר תפיסה, ראָמאַן קיעשקאָווסקי — 2 יאָהר. סטעפאַן פּאַוולאַקאָוו און איגנאַץ יאַקובאָווסקי זענען בעפרייט געוואָרען.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

דינסטאָג ד. 17־טען מערץ

6.34 גימנאַסטיק, 6.50 פּליטען, 7.20 ידיעות, 7.30 פּליטען, 7.55 אינפאָרמאַציעס, 8 אונידיציע פאַר שולען, 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.03 ידיעות, 12.15 אודיציע פאַר שולען, 12.30 אַרטיסטען - קאָנצערט, 1.25 הומאָריסטישע שאַפּט, 1.30 פון אַרבייטס - מאַרק, 1.35 „אַ נאַכט איז אונגאַרן (פּליטען), 3.12 לאָדזער בערזע, 3.15 עקספּאָרט, 3.20 וואַרשאָווער בערזע, 3.30 אָפּערעטען - מוזיק, 4 פון פ. ק. אָ. 4.15 לייכטעמוזיק, 4.45 גאַנץ פּוילען זינגט, 5 רעפעראַט, 5.15 קאַמעראַל קאָנצערט, 6 יוגאָסלאַווישע מוזיק, 7 זעלנערישע אודיציע, 7.50 אַקטועלער שמועס, 8 מאָנאָלאָג, 8.10 „דער רייץ פון מונדיר“ — אָפּערעטקע פון סוועריזשינסקי, 1015 ספּאָרט, 10.30 רעקלאַמע - קאָנ־צערט, 10.45 מוזיק, 11 ידיעות און קאָמוניקאַטען, 11.05 טאַנץ־מוזיק (פּליטען).

Dr. med
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאַסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20

פּראָטעסט פון דער יודישער אַרבייטערשאַפט

(ענדע פון דער ו־טער זייט)

בייטער, וועלכע קעמפען געגען דעם צעווישעטען אַנ־טיסעמיטיזם, 2) פּראָקלאַמירען, אַז דער פּוילישער אַרבייטער־קלאַס זעהט אין דער אַנטיסעמיטישער אַקציע אַנ'אַקט, וואָס איז געווענדעט געגען דער גאַנ־צער בעוועגונג פון קלאַסען - פּראָלעטאַריאַט, 3) אַז די פּוילישע אַרבייטער זענען דעצידירט מיט דער גאַנצער ענערגיע צו בעקעמפען דעם אַנטיסעמיטיזם.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן פּראָקלאַמירטען שטרייק דורך די סאָציאַליסטישע און קלאַסען - פעראיינען אויף היינט, האָט די פערוואַלטונג פון דער ציוניס־טיש־סאָציאַליסטישער אַרבייטס - פּאַרטיי „התאחדות“ בעשלאָסען אויפצופאָדערן די פּאַרטיי־חברים אַנטיילצונעמען אינם אַלגעמיינעם פּראָקלאַמירטען שטרייק.

די פערוואַלטונג האָט אויך בעשלאָסען צו רו־פען אַ רייה פאָלקס - פערזאַמלונגען און מיטינגען א. ג. אינם אָפּוועהר־קאַמף געגען דער אַנטיסעמי־טישער כוואַליע.

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ גרויסע קאָנפערענץ פון פאָרשטעהער פון 50 יודישע שולען (גימנאַזיעס, פאָלקס־שולען, חדרים, יש"א און „תרבות“) די קאָנ־פערענץ האָט בעשלאָסען צוצושטעהן צו דער פּראָ־קלאַמירטער פּראָטעסט - אַקציע אונטער די לאָזונגען: 1) געגען אַנטיסעמיטיזם, 2) געגען בעזייטיגען יודען פון די אַרבייטס - פּלעצער, 3) געגען דער כוליגאַני־שער פּאָגראָם־אַקציע. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו פּראָקלאַמירען אַ פּראָטעסט - שטרייק אין אַלע יודי־שע שולען אויף היינט דינסטאָג.

(א) דער פּראָטעסט־מיטינג פון „בונד“, וואָס האָט געזאָלט פאָרקומען היינט 10 פאָרמיטאָג אין „פילהאַרמאָניע“ וועגען די אַנטיסעמיטישע אַרויס־טרעטונגען און געגען די גזרות אויף יודען, איז פון דער סטאַראָסטווע פערבאָטען געוואָרען. צוליב דעם וועט דער מיטינג נישט פאָרקומען.

אין וואַרשא.

וו אַ ר ש אַ, 16 (יט"א טעלעפאָניש)

פון אַ גאַנצע רייה אינדוסטריע - שטעט, ווי ביאַליסטאָק, טשענסטאָכאָוו, א. אנד. קומען אָן ידי־עות וועגען דער סאָלידאַריטעט פון די פּוילישע אַר־בייטער צום פּראָטעסט - שטרייק פון די יודישע אַרבייטער. אין ביאַליסטאָק וועלען אַלס צייכען פון פּראָטעסט בלייבען שטעהן אַלע פאַבריקען. אין אַנ־דערע שטעט וועלען פאָרקומען פּראָטעסט־מיטינגען פון יודישע און פּוילישע אַרבייטער.

* * *

וו אַ ר ש אַ, 16 (יט"א טעלעפאָניש)

דער יודישער זשורנאַליסטען - פעראיין און די יודישע אַרטיסטען האָבען זיך אָנגעשלאָסען צום מאָרגענדיגען (היינטיגען) פּראָטעסט־טאָג.

אַלע יודישע טעאַטערס אין פּוילען וועלען מאָר־גען דינסטאָג נישט שפּילען.

עס שטרייקען צ.א. די בינע־אַרבייטער, דער קעל־נער־פעראיין (ביז 2 א זייגער), פענסיאָנאַט־אָנגע־שטעלטע.

עס ווערט אויך בעקאַנט, אַז אַ סך געוועלבער וועלען אויך זיין צוגעמאַכט.

וו אַ ר ש אַ, 16 (טעלעפאָניש)

דער לאַנד־ראַט פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיי־נען, וועלכער פיהרט אָן מיט'ן מאָרגענדיגען (היינ־טיגען) פּראָטעסט - שטרייק האָט בעקומען טעלע־גראַפישע און טעלעפאָנישע ידיעות, אַז דער שטרייק נעהמט אַרום די יודישע אַרבייטערשאַפט פון גאַנץ פּוילען.

די פּ.פּ.ס. האָט פעראָרדענט איהרע מיטגלידער, די קריסטליכע אַרבייטער, וואָס אַרבייטען מיט זייע־רע חברים יודישע אַרבייטער אין דיזעלבע פאַבריקען, אַז זיי זאָלען זיך אָנשליסען אינם שטרייק.

היינט איז אין דער שטאָט פאָרגעקומען אַ רייה מיטינגען פון יודישע אַרבייטער.

צווישען אַנדערע, וועלען מאָרגען (היינט) נישט זיין טעטיג ביז 2 א זייגער: די יודישע קהלה, דער פּאַלעסטינאַ־אַמט און אַ רייה אַנדערע יודישע אינ־סטיטוציעס.

פון פיל יודישע אָרגאַניזאַציעס אין אַמעריקאַ, ענגלאַנד און פראַנקרייך זענען אָנגעקומען דעפּע־שען, אַז זיי דריקען אויס זייער סימפּאַטיע דעם שטרייק.

אינם וואַרשאָווער שחט־הויז וועלען היינט ביז 2 א זייגער שטרייקען די יודישע און קריסטליכע אַר־בייטער.

וו אַ ר ש אַ, 16 (יט"א טעלעפאָניש)

פון דעטראָיט איז אָנגעקומען אַ דעפּעשע פון די יודישע אַרבייטער - אָרגאַניזאַציעס, אין וועלכער די יודישע אַרבייטער אין דעטראָיט שיקען איבער די יודישע אַרבייטער אין פּוילען מוט און אויסדויער אין קאַמף געגען די טעראָר־אַקטען פון די אַנטיסע־מיטישע באַנדעס.

Dr. Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקה
בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 8—11 בייטאָג און 4—9 אָוונט

KINO-TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
היינט און פאָלג. טעג!
די פרעהליכסטע קאָמעדיע פון דער פּוי־לישער פּראָדוקציע א. נ.
ס'האָט אונז אויס־געפעהלט צרות
(„Nie miała baba kłopotu“)
אין די הויפּט־ראָלען:
Sielański, Walter, Znicz, Zacharewicz.

היטלער האָט געהאַט א טעות אין חשבון

געווינען פון זיין שריט האָבען אנדערע און נישט דייטשלאַנד

אין די ערשטע שעהן און אפילו טעג, וואָס זענען געקומען נאָך דעם אונערוואַרטעטען אריינמארש פון דייטשען מיליטער אין דער רהיינישער געגענד, האָט זיך אייראָפּע ווי פערלוירען. עס האָט אויסגעזעהן, אַז די פערוואונדעטע פעלקער ווייסען נישט, וואָס אָנצוהויבען. און דערווייל האָט דאָס דייטשע מיליטער בעזעצט איין גארניזאָן נאָכ'ן צווייטען און צום סוף האָט שוין די צאָהל פון אָקופּאציע מיליטער בעטראָפען 90 טויזענט מאַן.

אָבער די פעלקער זענען באַלד געקומען צו זיך. פיבערהאַפט האָט אָנגעהויבען צו אַרבייטען דער אינטערנאַציאָנאַלער אַפּאַראַט. מיט דער שנעליגקייט פון א פילם איז פאָרגעקומען די בעראטונג פון די לאקארנא פעלקער אין פאריז, וואו אַהין מיניסטער אידען איז שנעל אַרויסגעפאָהרען ווערענדיג בעגלייט פון דער „גערמאנאפילישע גובערנאנטקע" לארד האליפאקס. די ענגלישע דעלעגאטען האָבען זעהט אויס גוט געדענקט דעם אדורכפאל פון דער אקציע האאַר-לאַוואל און זיי האָבען געוואָלט, אַז די אונטערהאַנדלונגען ווי אויך די בעראטונגען פון דער פעלקער-ליגע־ראט זאל אַריבערגעטראָגען ווערען קיין לאָנדאָן.

עס איז איבריג נאָך אַמאָל צו בעטאנען, אַז דאָס ענטשיידענדע וואָרט אין גאַנצען ענין האָט ענגלאַנד. דאָס זענען געווען די ערשטע פאָלגען פון ד היסטארישע געשעהענישען פון 7. מערץ, עס ענטשטעהט די פראגע ווער האָט סוף כל סוף פון זיי געווינען און ווער פערשפּילט.

עס אונטערליגט שוין נישט קיין ספק, אַז אין דער ערשטער רייהע וועט האָבען פון זיי א נוצען איטאַליען. זי איז באַלד פון א פעראורטיילטע און „געשטעמפּעלטע" דורך סאנקציעס, פערוואַנדעלט געוואָרען אין א וויכטיגען פאַקטאָר פון דער אייראָפּעאישער פּאָליטיק. איהר בעדייטונג, וואָס איז אין דער לעצטער צייט שטארק געהאַט געפאַלען האָט זיך שנעל צוריק געהויבען, בלייבענדיג טרײַ דעם לאָקאַרנאָ אָפּמאַך נישט קוקענדיג אויף די פעריהרערישע פאָרשלאַגען פון דייטשלאַנד האָט איטאַליען אָפּגעהיטען איהר אָרט אַלס ריכטער איבער דעם ברעכער פון טראַקטאַט.

געווינען האָט אויך פון היטלערס שריט ראטען־פערבאַנד, דער סאוויעטיש־פראנצויזישער פּאַקט, וואָס איבער זיין ראטיפיקאציע איז אין פארלאמענט לאַנגדויערענדע דעבאַטען, איז אין סענאט ראַטיפיצירט געוואָרען אָהן דיסקוסיע און מיט א געוואַלדיגער מעהרהייט. די ערקלערונג פון אַלטען מילעראַן, אַז ער איז פריהער געווען געגען פאַקט, אָבער איצט צוליב'ן דייטשען שריט איז ער פאַר'ן ראַטיפיצירען, איז כאַראַקטעריסטיש פאַר די געענדערטע בעציהונגען צום פּאַקט, וואָס איז פאָרגעקומען אין דער פראַנצויזישער געזעלשאַפט. ביי אַזעלכע בעדינגונגען האָט די פראגע פון א מיליאַרדען קרעדיט פאַר ראַטען־פערבאַנד מעהר שאַנסען ערלעדיגט צו ווערען.

אויך אין פראַנקרייך אַליין, אין איהר איבערליכע בעציהונגען, איז צוליב היטלערס שריט געקומען צו אַ קאָנסאָלידאַציע פון דער לאַגע. די סכנה וואָס איז פּלוצלונג ענטשטאַנען אויף דער גרעניץ האָט געפיהרט צו א נאַציאָנאַלער פעראייניגונג. עס זענען אָפּגעשטעלט געוואָרען אַלע איבעריגע פּאָליטישע פּארטיי קאַמפּען.

וואָס קען אָבער דייטשלאַנד געווינען פון דעם ברעכען דעם לאָקאַרנאַ אָפּמאַך און מיליטערישע בעזעצונג פון רהיין-געביט? די ענטוויקלונג פון די געשעהענישען פון דער לעצטער וואָך זייט דעם 7. מערץ בעווייזט, אַז פערלירען פון דעם גאַנצען ענין קען נאָר דייטשלאַנד.

און פאַקטיש איז עס געוועזן פאַר דייטשלאַנד נאָר א פאָרמעלער אויסערליכער נצחון. היטלערס שריט איז בעשטאַנען פון צוויי טיילען. ערשטענס פון קינדיגען דעם לאָקאַרנאַ אָפּמאַך און בעזעצען דעם אויסער רהיין און צווייטענס — פון פאָרשלאַגען וועגען א נייער אָרגאַניזאַציע פון אייראָפּע.

דייטשלאַנד וואָלט איצט שוין געוואָלט אָפּשטעלען די בעוואָפנונגען, נישט אומזיסט האָט אָסטען טשעמבערלען אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דעם „פערכשופטען קרייז" אין וועלכען דייטשלאַנד איז איינגעשלאָסען. זי האָט נישט קיין מיטלען אויף ווייטערדיגע בעוואָפנונגען, דאָס אָפּשטעלען ווידער פון די בעוואָפנונגען וואָלט דערפיהרט צו א געוואַלדיגער וואוקס פון אַרבייטסלאָזיגקייט מיט אַלע פאָלגען, וואָס פליסען דערפון אַרויס. האָבען אָבער די מערב מלוכות כמעט נישט געשענקט קיין אויפמערקזאַמקייט דעם צווייטען טייל פון היטלערס שריט — זיין שלום פאָרשלאַגען צו וועלכע קיינער האָט נישט קיין צוטרוי, אויב אין ענגלאַנד איז מען נאָך אין אָנהויב געווען גענויגט צו צוהערען צו היטלערס פרידענס לידער, איז עס אָבער שנעל אונטער'ן דרוק פון פראַנקרייך אַוועק אויפ'ן צווייטען פּלאַן.

דייטשלאַנד זעהט אויס האָט נישט ערוואַרט אַזא אייניגהייטליכע שטעלונג פון די אייראָפּעאישע מיינונגען. עס איז אָבער איצט שוין אוממעגליך צו געהען צוריק. נישט אומזיסט שרייבט די פראַנקפורטער צייטונג, אַז ווער עס קען נאָר אַביסעל דאָס נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע דייטשלאַנד, ווער עס האָט געהערט היטלערס דאָפּעלטע שבועה, דער קען אויף א סעקונדע נישט אָננעהמען, אַז מען קען דייטשלאַנד צווינגען צוריקצוציהען איהר מיליטער פון אויבער רהיין.

אָבער דאָך האָט שוין דייטשלאַנד אין צווייטען מעמאָראַנדום גערעדט וועגען א „סימבאָלישען שריט" און היטלער האָט צוגעזאָגט נישט צו פערגרעסערען דאָרט די צאָהל סאָלדאַטען. דאָס אַלץ ווערט שוין אָבער גערעדט מיט דער כונה אָפּצושוואַכען דעם איינדרוק, וואָס עס האָט געמאַכט אין דער וועלט, די מיליטערישע בעזעצונג פון אויבער־רהיין.

אָבער דאָס כאַראַקטעריסטישע איז, וואָס דייטשלאַנד פאָראויסזעהענדיג די מעגליכע דונג פון די מלוכות רעדט צום ערשטען מאָל וועגען דער מעגליכקייט פון איזאלאציע. דער נייער מאָטיוו איז נאָך בולטער אין היטלערס רעדע אין קאַרלסרוהע, האָט שוין גערעדט נישט וועגען א מעגליכער, א שוין עקזיסטירענדער איזאלאציע. האָט אַזוי פיל אמת'ע פריינד, און דייטשלאַנד נישט קיין איין פריינד, אַ חוץ פוילען.

עס איז דערייבער נישט קיין וואונדער וואָס אויף דער איינלאַדונג צו קומען קיין לאָנדאָן דייטשלאַנד אַרויסגעשטעלט דעם בעדינג, זאל דאָרט אויך בעטראַכט ווערען היטלערס פאָרשלאַגען. אָבער די דאָזיגע פאָדערונג פראַנקרייך נישט אָנגענומען. אין די דעק פון סאַראָ און פלאַנדען איז דאָך בולט געקומען אויסדרוק דער פראַנצויזישער שטאַנדפּונקט בע האַלט, אַז מען קען נישט צוטרעטען צו האַנדלונגען וועגען נייע אָפּמאַכען אַזוי לאַנג עס ווערען נישט צוריקגעשטעלט אין זייער און אָפּגעהיטען די אַלטע. ד. ה., אַזוי לאַנג דייטשלאַנד וועט נישט צוריקציהען איהר פון אויבער רהיין.

יודען אין אייראָפּעאישע אוניווערזיטעטען

א אינטערעסאַנט קאַפּיטעל יודישע געשיכטע

פון יעקב לעשצינסקי

איינע פון די אינטערעסאַנטסטע פראַגען אין דער יודישער געשיכטע פון די לעצטע פאַר הונדערט יאָהר איז געוויס די בילדונגס־פראַגע. מיר מיינען נישט דאָס, ווי אַזוי יודען האָבען אויפגעהערט מורא צו האָבען פאַר „שקאָלעס". מיר רעדען דאָס מאָל וועגען אָט וואָס: הונדערטער יאָהרען איז יודען געווען פערבאָטען אָנצוקומען כמעט אין אַלע אוניווערזיטעטען פון אייראָפּאַ, ענדליך האָבען זיי דאָס דאָזיגע רעכט בעקומען. נישט מיט אַמאָל אומעטום, נישט אין אַלע פאַקולטעטען. מיט אַמאָל, אָבער סוף כל סוף זיך דערשלאָגען. און אין אַ גאַנץ קורצער צייט פערפלייצען יודען אַזוי די אוניווערזיטעטען, אַז כמעט אומעטום לערנען זיי זיך דריי, פיר און אָפּט צען מאָל מער פון דער אַרומיגער בעפעלקערונג. און די העכערע בילדונג ווערט נישט נאָר אַ מיטעל צו אַ העכערער און אַ בעסערער עקאָנאָמישער לאַגע, נאָר אויך אַ וועג צו אַסימילאַציע. דורך דער העכערער אוניווערזיטעטס־בילדונג האָט מען געהאָפט, און נישט אומזיסט, גיכער זיך אַריינשטופּען אין דער אַרומיגער געזעלשאַפט, טיפער זיך צוזאַמענוואַקסען מיט דער הערשענדער מעהרהייט, בעסער אָפּווישען פון זיך די געירשנ'טע יודישע צורה און די פון די עלטערן בעקומענע יודישע געוואוינהייטען און לעבענס - פאָרמען, הכלל וואָס גיכער ענטריבען ווערען אַלס יוד און אַרויסשוואומען אַלס דייטש, אַלס פראַנצויז, אַלס רוס, אַלס פּאָליאַק א.אז.וו.

אין דער אַרומיגער וועלט איז ביז נישט לאַנג העכערע בילדונג געווען אַ פּריווילעגיע פון אַדעל פון העכערען מיליטער און העכערען בעאַמטענטום. ביי יודען האָבען די דאָזיגע קלאַסען איינגאַנצען געפעהלט. און די יודישע קרעמער־קינדער און ישיבה - בחורים, וואָס האָבען זיך אַרויסגעכאַפּט אין די אוניווערזיטעטען, האָבען דערמיט זיך געשטעלט נעבען די הערשענדיגע קולטור - קלאַסען פון דער אַרומיגער געזעלשאַפט. שטעהען נעבען און אָנשטרענגען אַלע כוחות אויף צו שטעהן אין ווייסען און קענען העכער פון דער דאָזיגער אַרומיגער הערשענדיגער געזעלשאַפט — דאָס האָט געגעבען גרויסע האָפנונגען אויף צו ווערען צוגעלאָזען נאָהענט צו דער דאָזיגער געזעל-

אָט די דאָזיגע נאָר וואָס אָנגעריהרטע פראַ-

אָט די דאָזיגע נאָר וואָס בגעריהרטע פראַגען זענען ביי אונז נאָך כמעט גאַרנישט בעאַרבייט. דערפאַר איז גאָר בעזונדערס צו בעגריסען דאָס נייע בוך פון פּראָפעסאָר גווידא קיס מיט'ן נאָמען „די פּראַגער אוניווערזיטעט און די יודען". צעהן יאָהר האָט דער פּראָפעסאָר, וועלכער איז גוט בעקאַנט אַלס היסטאָריקער - פאָרשער, געאַרבייט, געזאַמעלט און געפאָרשט און געגעבען אונז טאַקע אַ גרינדליכע ליבע און ווערטפולע אַרבייט.

פּראָפעסאָר קיס הויבט אָן די געשיכטע פון דער פּראַגער אוניווערזיטעט פון יאָהר פון איהר גרינדונג, פון יאָהר 1348, און פיהרט אונז ביז'ן יאָהר פון דער עסטרייכישער רעוואָלוציע — ביז'ן יאָהר 1848, אַלזאָ גאַנצע 500 יאָהר — פון וועלכע כמעט גאַנצע 400 יאָהר האָבען יודען קיין צוטריט נישט געהאַט, נישט אַלס סטודענטען, נישט צום עקזאַמינירען זיך אַלס דאָקטאָר. אין יאָהר 1719 איז צוגעלאָזט געוואָרען צום דיצינישען עקזאַמען דער ערשטער יוד — שלמה גומפּערץ. אָבער דאָס איז געווען דער איינציגער פאַל, וואָרום נאָך אַ סך אין יאָהר 1771, האָט דער לייב־אַרצט פון עסטרייכישער קייזערין מאַריע טערעזע בען אין אַ בעריכט צו איהר, אַז דאָס יודען צום עקזאַמען איז אַ „גאַנץ איבעריגע אומווירדיגע זאַך". ערשט שפּעטער מיט 20 אין די צייטען פון קייזער יוסף דעם צווייטען האָט מען אָנגעהויבען אָננעמען אין פּראַגער ניווערזיטעט יודען, און ערשט אין יאָהר און 25 יאָהר נאָך דער עסטרייכישער רעוואָלוציע, 525 יאָהר נאָך דער גרינדונג פון אוניווערזיטעט וועלכע האָט יודען געקאָסט גאָר אַ סך זענען געפאַלען אַלע רעליגיעזע בעגרענצונגען.

און אויב אין 1935 זענען אין דער דייטשער אוניווערזיטעט נישטאָ קיין בעגרענצונגען פאַר יודען, איז דאָס נאָר אַ דאַנק דעם, פּראָג איז איצט די הויפּט־שטאָט פון דער כאָסלאָוואַקישער רעפּובליק, און די דייטשע פעסאָרען זענען נישט די אַלייניגע און נישט גאַנצע בעלי־הבתים אין דער אוניווערזיטעט. דער גייסט, וואָס הערשט צווישען די סטודענטען, פערטרייבט די יודען אָהן געזעצליכע בעגרענצונגען; און דער גייסט, וואָס הערשט די פּראָפעסאָרען, האָט געטריבען פּראָפעסאָר יודישען פּריוואַט־דאָצענט פון דער מעדיצינישער אוניווערזיטעט־קליניק צו זעלבסטמאָרד.

פּראָפעסאָר קיס הויבט אָן דערפון, פּראַגער אוניווערזיטעט האָט איהרע ערשטע ציעס און סטודיעס געמאַכט אין הויז לאַזאַרוס, איינעם פון די רייכסטע יודען פּראָג פון 14־טען יאָהרהונדערט. קיס נאָכ'ן טויט פון'ם יודען איז דאָס הויז גאַנגען צום קעניג קאַרל, צום גרינדער פון גער אוניווערזיטעט, און קאַרל האָט דאָס געגעבען פאַר לעקציעס. דערביי דערמאָנט סאָר קיס, אַז די ווינער אוניווערזיטעט בויט געוואָרען און שטעהט עד היום שטיינער פון דער יודישער סינאַגאָגע, איז פערברענט געוואָרען ביים פּאַגראָם פון 1406־טען יאָהר. ביים גרינדען די זיטעט אין היידעלבערג אין 1391־טען יאָהר דופּרעכט דער צווייטער געשענקט איהר מעגען פון די יודען, וועלכע זענען אַרויסגע בען געוואָרען פון היידעלבערג. אויך אין פורט האָט מען דעם פילאָזאָפישען פאַקולטעט כער איז שפּעטער פערוואַנדעלט געוואָרען אַנ'אוניווערזיטעט, געגרינדעט אין אַ צוגע סינאַגאָגע

(סוף מאָרגען)

דער ארבייטס-טאָג פון עדוואַרד דעם אכטען

יעדען טאָג אַרום 10 א זייגער אינדערפריה שטעלט זיך אָפּ ביי די טויערען פון יאָרק־הויז א לימוזין וואָס ענטשיידעט זיך פון אנדערע עהנליכע אויטאָס נאָר דערמיט וואָס אויף זיינע טירלעך קאַנט זיך אַ קליינער קעניגליכער הערב, אין עטליכע מינוט אַרום ענדערען זיך די טויערען פון יאָרק־הויז פון וועלכען עס געהט אַרויס מיט א שנעלען שריט די מענליכע עלעגאַנטע און יוגענדליכע פיגור פון קעניג.

דאָס פערלאָזט עדוואַרד דער אַכטער זיין פּריוואַטע רעזידענץ בכדי צו פאָהרען אין בעקאַנהעם פּאַלאַץ און זיך צו פערנעהמען מיט זיין טעגליכער אַרבייט, ער איז געקליידעט, אין א שוואַרצען קאָסטיום, מיט שטרייף הויזען, א שוואַרצען קראַוואַט, האַרטער הוט. ער אונטערשיידט זיך מיט גאַרנישט פון אַ סך אַנדערע ערנסטע מענשען, וואָס פאָהרען אין דערזעלבער צייט אין זייערע אויטאָמאָבילען אין האַנדעלס טייל פון דער שטאָט.

יעדען טאָג וואַרט איהם אָפּ ביים טויער פון בעקאַנהעמער פּאַלאַץ א גרופּע מענשען, וואָס בעגריסען איהם, ער ענטפערט מיט'ן הוט אָדער מיט אַ שאָקעל פון דער האַנד, און דער אויטאָ פאָהרט אַריין אין די ברייט געעפענטע טויערען פון פּאַלאַץ.

אויף א הויכען מאַסטבוים פון פּאַלאַץ ציהט זיך תיכף אַרויף א פאָהן. דאָס איז דער קעניגליכער פאָהן, א סימן אַז עדוואַרד דער אַכטער געפינט זיך אָפיציעל אין זיין פּאַלאַץ.

דאָרט אין דעם אַזוי גערופענעם בעלגישען פליגעל האָט דער קעניג איינגעאָרדענט זיין אַרבייטס ביוראָ. דער ערשטער וואָס קומט אַריין צום קעניג איז זיין סעקרעטאַר לאָרד וויגרעם, וואָס שטעלט איהם צו דעם פּראָגראַם פון טאָג. דער קעניג קוקט שנעל אַדורך אַ קליינעם בויגען פּאַפּיר און דאַן הויבט ער אָהן צו לייענען אַהן א צאָהל פּאַפּירען, בעריכטען, אויסשניטען און אַנדערע דאָקומענטען, וואָס ווערען איהם צוגעשטעלט דורך די מיניסטאַרען און הויף בעאַמטע. יעדער מיניסטער עפענט פאַר'ן קעניג אַ קליינע רויטע וואַליזקע אין וועלכער עס געפינען זיך די דאָקומענטען פון זיין מיניסטעריום.

נאָר איין קליינע וואַליזקע אויף וועלכער עס געפינט זיך מיט גרויסע גאָלדענע בוכשטאַבען אויסגעקריצט דאָס וואָרט „פּריוואַט" און דער קעניגליכער מאָנאָגראַם — ווערט געעפענט דורכ'ן קעניג אַליין מיט דעם אייגענעם שליסעל. א צווייטען שליסעל געפינט זיך ביים לאָרד — זיגעל היטער — דעם העכסטען פערטרויאונגס מאַן פון דער אימפּעריע, דער דריטער שליסעל געפינט זיך ביים פּרעמיער.

אין דער דאָזיגער וואַליזקע, וואָס איז געמאַכט פון שטאָהל, איבערגעצויגען מיט רויט לעדער ווערען געהאַלטען די געהיימע דאָקומענטען מיט דער אויפשריפט מיט רויטער טינט „מלוכה־סוד", די דאָזיגע דאָקומענטען לייענט דער קעניג שטענדיג אַליין און מאַכט אויף זיי זיינע בעמערקונגען פאַר דעם פּרעמיער, צווישען די דאָזיגע דאָקומענטען געפינט זיך א געהיימער בעריכט פון עפּעס אַ פאַרשטעהער אָדער אַזאַ אָדער אַנדערער געזעץ־פּראָיעקט, געהיימער בעריכט וועגען לאַנד פערטיידיגונג, א פּראָיעקט פון א דיפּלאָמאַטישער נאָטע, א פערטרויליכע דעפּעשע פון אַ גובערנאַטאָר, אַ פּאָליציאישער בעריכט א. אַז. וו. דער קעניג געאָרג דער 5. פלעגט יעדען פון די דאָזיגע דאָקומענטען געוויינליך לייענען 2—3 מאָל. זיין זוהן לייענט זיי שנעלער נאָך אויך אַזוי אויפמערקזאַם. אַזוי ווי זיין ראיה איז לעצטענס שוואַכער געוואָרען טוט ער ביים לייענען די דאָקומענטען גרויסע ברילען וואָס גיבען איהם צו א נאָך מעהר ערנסטען אויסדרוק.

„ווען דער קעניג זיצט ביי זיין אַרבייטס־טיש — האָט געזאָגט איינער פון זיינע נאָהענטע — זעהט ער אויס מיט 10 יאָהר עלטער". ערשט ווען די פריהמאָרגען אַרבייט איז בעענדיגט — אַרום 1. א זייגער, ווען עס איז אונטערגעשריבען דער לעצטער דאָקומענט און ערלעדיגט דער לעצטער בעזוכער, לעגט דער קעניג אַוועק די ברילען אויפ'ן טיש און געהט צו זיין אויטאָ. דאַן לעגט ער אויך אַוועק זיין ערנסטע האַלטונג און ווערט צוריק א מעהר פרעהליכער און בעוועגליכער דזשענטעלמען. ער פאָהרט צוריק אין זיין פּאַלאַץ יאָרק־הויז, אָדער אין א זעהר מאָדערנעם רעסטאָראַן (צוליב רעספּעקט פאַר'ן קעניג ווערט דער נאָמען פון רעסטאָראַן נישט פּובליקירט אין דער פּרעסע) וואו ער עסט פריהשטיק.

אַרום 3 א זייגער פאָהרט דער קעניג צוריק אין בעקאַנהעם פּאַלאַץ. עס הויבען זיך ווידער אָן אוידיענצען, וויזיטען פון מיניסטאַרען, אונטערשריפטען און אין דער ערשטער רייהע יעדע שעה בעריכטען פון פּאַרלאַמענט. קעניג געאָרג האָט זיך צופרידענגעשטעלט מיט אַ אַלגעמיינעם בעריכט צום סוף פון טאָג. דער נייער קעניג וויל אָבער האָבען גענויע בעריכטען יעדע שעה אַפילו יעדע האַלבע שעה.

געאָרג דער 5־טער פלעגט זיך בעראַטען מיט דער קעניגין, וואָס וועגען איהר איינפלוס אויף דער ענגלישער פּאָליטיק אין די לעצטע 25 יאָהר וועט מען זיך ערשט מיט דער צייט דערוויסען, עדוואַרד דער אַכטער. הגם ער פאָלגט איניגע פאָרשלאַגען פון זיין מוטער, ער בעראַט זיך אָבער גיכער מיט זיין יונגערען ברודער. אַזוי למשל, ווען אַלע האָבען איהם אָפּגערעדט אַז ער זאָל זיך נישט בענוצען מיט קיין אַעראָפּלאַנען, האָט נאָר דער הערצאָג פון יאָרק אונטערשטיצט זיין פּראַינטערעסירונג מיט לופט־פליהעריי. און ווען אַלע האָבען געראַטען דעם קעניג אָפּצולעגען איניגע פייערליכקייטען פון „סעזאָן" האָט ווידער דער הערצאָג יאָרק איהם אונטערשטיצט אין זיין בעשלוס נישט צו בעגרעניצען דאָס געוועהנליכע געזעלשאַפטליכע לעבען צוליב'ן טרויער אין דער קעניגליכער פאַמיליע.

דעם יונגען קעניג שרייבט מען צו ענערגיע און ענטשלאָסענהייט וועלכע מען האָט שוין נישט געזעהן אין בעקאַנהעמער פּאַלאַץ זייט די טעג פון דער קעניג וויקטאריא, מען אונטערשטרייכט די געוואַלטיגע אַרבייטספעהיגקייט ווי אויך די קייט פון זיין ווילען. דעם דאָזיגען ווילען אָהן שום ספק אַרויפלעגען אויף ענגלאַנד. שמועסט שוין, אַז אויב סעמועל האָאַר וועט אַריין אין קאַבינעט, וועט דאָס געשעהען דעם איינפלוס פון קעניג, מען שמועסט שוין להיפּוך צו זיין פאָטער האָט דער נייער קעניג אייגענע מיינונג אויף דער בעדייטונג פון לופט־פליהעריי פאַר ענגלאַנד. מען שמועסט אַז עדוואַרד דער אַכטער, בלייבענדיג א קאָנ יאַנעלער מאָנאַרך וועט אָבער אויך נישט לאָזען קיין געלעגענהייטען אַרויסצוווייזען איינגעבוירענע דיפּלאָמאַטישע פעהיגקייטען.

—*—

די ענדעציע שלאגט איצט אין לובלין דעם פולק. בערעק יאסעלעוויטש...

„לובלינער טאגבלאט" שרייבט: דער בעשלוס פון לובלינער מאגיסטראט צו אקצעפטירען דעם פארשלאג פון קאמיטעט צו בעעהרען די יודען, וואס זענען געפאלען פאר פוילען, אז איינע פון די גאסען אין לובלין זאל אנגערופען ווערען אויפ'ן נאמען פון פולק. בערעק יאסעלעוויטש, האט ארויסגערופען דעם בער פון וואלד און דער „גלאס לובעלסקי" שרייבט:

— „וועגען יודישע העלדען אין דער לעצטער מלחמה, האבען מיר ביז איצט נישט געהערט און די געשיכטע האט אונז קיין שום נעמען נישט איבערגעלאזט. אויב עס האנדעלט זיך וועגען פשוט געפאלענע יודען, וועלען די פראגט־זעלנער מסכים זיין, אז טויט אויפ'ן פראנט איז מעהר א רעזולטאט פון א מלחמה־צופאל, ווי פון בעוואוסטזיניגער שטימונג פון דער נשמה. ווייסען מיר נישט וואס איז עס עפעס דא ספעציעל העלדישעס צו פארצייכענען ביי אונזער מינדערהייט פון משה'ס גלויבען.

נאך דער דאזיגער „היסטאריאזאפיש־פסיכאלאגישער הקדמה בעמט זיך דער „גלאס" צו יאסעלעוויטש'ן גופא און דערצעהלט, אז „אין יאהר 1809 איז ער טאקע אומגעקומען אונטער קאצק אלס אנפיהרער פון א שוואדראן, בעת א קאמף מיט עסטרייכישע הוזארען, ער איז אבער געווארען בלויז פערוואונדעט פון א פיסטאלעט און ער האט זיך איבערגעגעבען אין געפאנגענשאפט, דאן האבען די הוזארען איהם צושניטען".

דער רעדאקטאר פון „גלאס" איז א גרעסערער העלד, פונדעסטוועגען האט ער מורא, אז טאמער וועט אויף זיינע לעזער דאך מאכען א טיפערען איינדרוק יאסעלעוויטש'עס פאלען הינטער קאצק, נעהמט ער באלד שיטען א ביסעל מיסט. קודם כל פערזיכערט ער, אז ס'איז געווען איין יאסעלעוויטש ,ד.ה. אז צווישען יודען איז ער געווען איינער און אז הינטער קאצק זענען דעמאלט געפאלען נאך 8 פערוואונדעטע און די אלע 8 זענען דערנאך געווארען בערויבט דורך די... קאצקער יודען (!) און דערפאר האט מען אויף די קאצקער ווערען ארויפגעלעגט א קאנטריבוציע פון 100 גאלדענע אדער זילבערנע גילדען.

אבגעפארטיגט זיך מיט די קאצקער יודען נעהמט זיך דער „גלאס" צוריק צו בערעק יאסעלעוויטש.

— „בערעק יאסעלעוויטש איז געווען א יחיד, אומגעקומען איז ער צופעליג די הוזארען האבען איהם צושניטען ווען ער איז שוין געווען אין געפאנגענשאפט, טא פונוואנען פלוצלינג קומט צו איהם נאציאנאלע העלדישקייט!"

דערנאך בעהמט זיך דער „גלאס" צו אנדערע נעמען און גאסען

— „גאסען: פירשט יוזעף, גענ. דאמבראווסקי און אנדערעשעגען אין לובלין בכלל נישט פערהאן, אדער זיי געפונען זיך אויף דער פעריפעריע פון שטאט און קליינער ווייסט פון זיי נישט און בעת עס פעהלען גאסען אויף די נעמען פון פוילישע פיהרער האט דער מאגיסטראט נישט קיין אנדערע, בילכערע דאגה, ווי צו פעראייביגען דעם נאמען פון א שוואדראן־פיהרער! הונדערטער פוילישע שוואדראן־פיהרער זענען אומגעקומען פונקט אזוי העלדיש בעת די נאפאלעאנישע מלחמות און צי דערפאר דארף מען עס יאסעלעוויטשען אויסטיילען, ווייל ט"(אוי' א) יוד? און אפשר גאר דערפאר, ווייל ער איז צווישען יודען געווען איינער? אלס קרבן דארף פאלען א פלאץ געבען דער לובארטאווסקא אין יודישען קווארטאל. דאס איז באמת א פאראדאקס, די יודישע רבנים האבען דאך זייבער צייט געלעגט יאסעלעוויטשען אין חרם, אבער גארנישט. די סאנאציע דינגט די יודען וואו נאר זי קען און ווי נאר עס לאזט זיך".

עס איז א טראגעדיע פון דער ענדעקישער פארטיי. זי'וויל אנגעהען אלס די גרעסטע פאטריאטקע, א געוואלדיגע ליבהאבערין פון דער פוילישער ארמעע און צום אומגליק קען זי נישט אנווייזען קיין איין אייגענעם מיליטערישען נאמען, וואס זאל האבען עפעס א שייכות צו די קאמפען פאר פוילענס פרייהייט, עס איז געווען א יאהר 1830 א יאהר 1863, 1905 און 1914 — פוילען האט איהרע בעסטע זיהן געשיקט אין קאמף, פון אונטער דער ערד געדופען צו פרייהייט, וואו איז דא מאלט געווען די ענדעקישע פארטיי? זי האט זיך נאר געקושט פון די פיסקלעך מיטן' אונטערדריקער פון פוילען און דעריבער האט די ענדעקישע פארטיי נישט קיין אנדער ברירה, ווי נאך איצט צו פרובען צו נישט צו מאכען יעגע אויפשטאנדען און שרייבען, אז דאס איז געווען יודישע ארבייט, ווייל יודען האבען געוואלט אין בלוט אבגעהן. די יודען קאנען בעווייזען, אז זיי האבען אין די דאזיגע קאמפען קרבנות געבראכט. יאסעלעוויטש איז נישט איינער, פונקט ווי הרב מייזלעס איז נישט געווען איינער און דערפאר קען שוין נישט זיין אמת אז רבנים האבען יאסעלעוויטשען אין חרם געלעגט. אפשר האבען זיך געפונען עטליכע רבנים, וואס האבען אזוי געהאנדעלט. געדענקט דאך נאך דער היינטיגער דור, ווי די גאנצע ענדעקישע פארטיי האט געלעגט אין חרם פילסודסקיס לעגיאנען.

און דערין טאקע בעשטעהט די טראגעדיע פון דער ענדעציע, קיין אייגענע העלדען פערמאגט זי נישט, מוז זי פרעמדע בעשפייען.

קליינער פעליעטאן

וואס מ'דארף טון!

נו, זעהט איהר שוין — זאגט שמיל־שמעלקי — אז מישטרייקט געווינט מען! אט האבען מיר צוויי וואכען געהאט א שטרייק אין מאנופאקטור, מען האט א פינגער אין קאלט וואסער נישט אריינגעטאן, און — צ'זעהט דאך, ס'איז ארויסגעקומען גוט! גאר וואזשנע! מ'האט אפגעמאכט א קאלעקטיווען דאסדא... ווי זאגט מען עס? — א קאלעקטיווען אפמאך!

אויב ביז איצט איז עס נישט אינגאנצען נאך געווען קאלעקטיוו, וועט שוין פון איצערט־אן זיין קאלעקטיוו אזן אפשר נאך קאלעקטיווער—קאלעקטיוו אין דער ערד...

וואָרום — צ'זעהט דאך אליין, אז דער רבונו של עולם אליין מיהט זיך פאר'ן מין לאדזער מענטש: אט מאכט ער יעדע פאר טעג א נייעם סעזאן, דהיינו — א פאר טעג איז ווינטער, א פאר טעג וויאסנע, א פאר טעג — זומער, און א פאר טעג — יעשען...

אט נעהמט ער גאר אין איין וואך צייט און מאכט ארומגיין מענטשען אין פוטערלעך און אין דעקאלטען, אדער למשל, ווי נעכטען טוט ער גלייכצייטיג שיטען א שניי, און שפריצען מיט א שפרייזרעגען...

בין איך נישט געווען — זאגט שמיל־שמעלקי — ווען איך טענה, אז מיר אין לאדז זעמיר בעזונדערס געבענטשט מיט א סך סעזאנען מיט ארבייט איבערן קאפ, און בעזונדערס טאקיש מיר — מיר, יודען זענען מיר בעשאנקען יעדען טאג מיט א נייער הגא, אדער „גאלובקע" א ברענונג אין זייערע קישקעס און וועמפלעך!) דא האבען מיר א „חתונה" אין די האליעס אויף גייערס מארק, דא — א „זאבאווע" אויפ'ן באלעט, און דא ווידער מאכט מען אונז לעבעדיג אין דער מקוה אויף פול נאצבא...

ווי זינגט מען עס עפיס:

— עוד לא אבדה מקוה'תינו...

און אז מען דערלאנגט צו דער מקוה און צו דער שחיטה, וועט מען אי"ה, מיט דעם אייבערשטענס הילף, דערלאנגען אויך צו דער מילה..

— ניע — זאגט שמיל־שמעלקי — יא שיען ניע מילען... כ'האב נישט קיין טעות.. אזוי — זאגט ער — איז שוין דער שטייגער פון די פריסטאראזעס!

איז, מילא, — זאגט ער — דארף מען גארנישט טון... מ'דארף, הייסט עס, בלויז נעהמען גיין טון איין זאך — מען דארף פערשטרייקען! און שוין.

שמילשמעלקי

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר מריפער, סיפילים און הויט־קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאוואדזקא 6, טעל. 234־12
נעהמט אן פון 8—11 פארמ. און פון 6—9 אוונט.
ספעציעלער ווארטע־זאל פאר פרויען

דאס לעבען אין ארץ־ישראל

ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען אגענטור

מיליטערישע פערשטארקונגען אין עבר הירדן.

ירושלים. די קאמענדאנטור פון דעם אראבישען לעגיאן אין עבר־הירדן איז צוגעטרעטען צו רעקרוטירען 2,000 נייע לעגיאנערן. מען האט שוין אסיגנירט א סומע פון 12 טויזענד פונט אויפ'ן בוי פון נייע קאזארמען. די ענגלישע מיליטערישע מאכט איז שוין צוגעטרעטען צו בויען דעם נייעם אעראדראם ביי אזארקא, וואס וועט אפקאסטען 45000 פונט.

רדיפות אויף „אונלעגאלע" עולים אין חיפה.

חיפה. די לעצטע פאר טעג האט די חיפה'ער פאליציי בעגייט די רדיפות אויף „אומלעגאלע" עולים. ווי מען גיט איבער, שטעהען די דאזיגע רדיפות אין צוזאמענהאנג מיט א מסירה פון אן אראבישען שאפער, וואס דרעהט זיך ארום צווישען די ניי־אנגעקומענע און זאגט זיי צו, אז ער קען פאר זיי בעקומען סערטיפיקאטען, כדי זיי זאלען בלייבען לעגאל אין לאנד.

הרב פראנק און די „אגודת ישראל"

ירושלים. ווי מען טיילט מיט, ווערען געפיהרט פערהאנדלונגען מיט דער „אגודת ישראל" וועגען אנערקענען דעם הרב פראנק פאר דעם אפיציעלען ירושלים'ער רב און וועגען גרינדען צוזאמען אן ארטאדאקסישע קהלה, פאראלעל צו דער קהלה פון כנסת ישראל. פון דער אנדערער זייט האלט אפ הרב פראנק בעראטונגען מיט די רבנים, וועלכע געהערען צו דער כנסת ישראל, וועגען די וואהלען צום הויפט־ראבינאט פון דער כנסת־ישראל וואס קומען איינגיכען פאר.

געמיינזאמע פארשטעהער פון צפון שרון.

ירושלים. אויף א צוזאמענטרעף צווישען יודישען קרייז־קאמיסאר פון טול־כרם, ה' י. טשיזיק מיט פארשטעהער פון יודישע קאלאניעס פון צפון־שרון און נתניה איז אונטערגעשטראכען געווארען די נויטווענדיגקייט פון אן איינהייטליכער פערטרעטערשאפט פון דעם ארטיגען ישוב, וואס צעהלט ביים היינטיגען טאג 10 טויזענד נפשות, כלפי דער רעגירונג. אלע אנטיילנעהמער פון דער דיסקוסיע זענען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז עס מוז געשאפען ווערען א געמיינזאמע פארשטעהערשאפט פון דעם צפונ'דיגען שרון. דער ענין איז איבערגעגעבען געווארען צו א קאמיטעט פון דריי מיטגלידער, וואס זאל אין א קורצער צייט דורכפיהרען די נויטיגע צוגרייטונגס־ארבייטען.

זעלבסטמארד פון א יודישער שוי־שפילערין.

ירושלים. די 20־יעהריגע שוישפילערין גיזעלא בליבערג, מיטגליד פון דעם טעאטער „קומדיה הא"י," איז בעגאנגען זעלבסטמארד. אין א בריף, וואס די זעלבסטמערדערין האט איבערגעלאזען, האט זי געשילדערט די שווערע ליידען, וועלכע זי האט פאר די לעצטע צוויי יאהר דורכגעמאכט. זי האט דעריבער בעשלאסען צו מאכען דעם טראגישען שריט. די פערשטארבענע שוישפילערין שטאמט פון דייטשלאנד.

ערפאלגרייכע געלד־זאמלונגען אויפן ארבייטסלאזען פאנד אין א"י.

ירושלים. די געלד־זאמלונגען פאר'ן ארבייטסלאזען־פאנד פון דער „הסתדרות" האבען שוין ביז־איצט געבראכט גוטע רעזולטאטען. ארבייטער יחידים און ארבייטער־גרופען האבען דעקלארירט גרעסערע סומען אויפ'ן דאזיגען פאנד. וואס וועט פעריונדעט ווערען אויף בויען שאסען, עפענטליכע געביידעס, ווי אויך אויף הלוואה, פאר יודישע לאנדווירטען, וועלכע בעשעפטיגען דורכאויס יודישע ארבייטער.

א זאמעל־אקציע פון 350.000 דאלאר אין אמעריקא

אויף קאלאניזירען אויסלענדישע בירגער אין בירא־בידזשאן

ניו־יארק (ומ'א) אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעשלוס פון דער סאוויעטישער רעגירונג צו בעזעצען אין בירא־בידזשאן אין משך פון יאהר 1936 1000 יודישע משפחות פון אויסלאנד האט דער אמעריקאנער קאמיטעט פאר יודישער קאלאניזאציע אין בירא־בידזשאן איינשטאדערט אן אויפנאהמע פאר דעם סאוויעטישען אמבאסאדאר אין וואשינגטאן אלעקסאנדער טראיאנאווסקי, אויף וועלכער עס איז פראקלאמירט געווארען א זאמעל־אקציע פון 350.000 דאלאר אויף דעם צוועק. דער פארזיצער פון הערמאנהאנגען קאמיטעט וויליאם קאהען האט ערקלערט, אז ווען אין בירא־בידזשאן וועלען זיך בעזעצען 50 טויזענד יודען, וועט דארט פראקלאמירט ווערען א יודישע רעפובליק.

דער קאמיטעט וועט זיך בעמיהען איינצוהאלען דער סאוויעטישער רעגירונג די נויטיגע סומע פון 200 דאלאר פאר יעדע פאמיליע פון פוילען אדער אנדערע לענדער, וואס וועט קאלאניזירט ווערען אין בירא־בידזשאן.

מיט א גרויסער רעדע איז ארויסגעטרעטען אמבאסאדאר טראיאנאווסקי, וועלכער האט שארף געמאדעלט די רדיפות אויף יודען אין פערשידענע לענדער און האט בעטאנט, אז אין סאוויעטרוסלאנד קען יעדער פריי אויספיהרען די געבאטען פון זיין רעליגיע.

עס איז דערהאלטען געווארען א בעגריסונג פון ניו־יארקער גובערנאטאר הערבערט לעהמאן, וועלכער שרייבט, אז „מיט גרויס אינטערעס פאלגט ער נאך די לאנדווירטשאפטליכע ענטוויקלונג פון זיינע גלויבענס־ברידער אין האטען — פעראייניגט". עס זענען אויך אנגעקומען בעגריסונגען פון לארד מארלי, סענאטאר וואגנער א. אנד.

אויפן דערנער־וועג

שפאנענדער סענסאציאנעל־ראמאנטישער ראמאן

(57

— עפענט די טיר! — הערט זיך א קלאפ מיט עטליכע פויסטען, — עפענט, ווייל מיר ברעכען זי שוין אויף! ענטפערט, איהר עפענט די טיר?

— נון, איך מוז צום ערשטען ארויסלאזען די פרוי, וואס געפינט זיך ביי מיר...

שאפאוואלאוו הערט שוין מעהר נישט קיין ענטפער. די זשאנדארען הויבען אן אויפצורייסען די טיר. מ'האקט מיט א האק.

— אה, דער ענין איז זעהר אנ'ערנסטער...

— ציטערט שאפאוואלאוו אינגאנצען.... — כ'בין אריינגעפאלען... אבער ווי אזוי?

נאר ער ווייסט, אז איצט איז נישטא קיין צייט אויף צו טראכטען. איצט מוז מען טון. דאס ערשטע מוז מען פערניכטען דעם קאמפראמיטירענדען דאקומענט, און נאכדעם זאל שוין זיין וואס עס וויל.

שאפאוואלאוו לויפט צו צום אויוועז, עפענט דאס טירעל, צינדט אן א שוועבעלע (ס'איז געווען זומער־צייט און זער אויוועז האט זיך נישט געברענט). אבער צוליב דעם, וואס די הענד ציטערען איהם שטארק, פאלט איהם דאס ברענענדע שוועבעלע ארויס פון דער האנט און פערלעשט זיך, ער רייבט שנעל אן א צווייט שוועבעלע. ס'געשעהט די זעלבע זאך. ווייל די הענט ציטערן ביי איהם געוואלדיג.

ער רייבט אן א דריטע שוועבעלע. עס געלינגט איהם ענדליך אנצוצינדען דאס פאפיר. דאס פאפיר הויבט אן צו פלאקערן. ער ווארפט עס אריין אין אויווען אריין.

איצט מוז ער וואַרטען ביז דאס פאפיר וועט זיך אינגאנצען אויסברענען. עס געדויערט אפילו נישט לאנג — סך־הכל א האלבע מינוט. אבער די דאזיגע האלבע מינוט זעהט אויס ביי שאפאוואלאוו'ן ווי אנ'אייביגקייט.

עס דוכט זיך איהם, אז דאס פאפיר וועט ברענען און ברענען און קיינמאל נישט פערברענט ווערען.

דערווייל הערט ער די מעכטיגע קלעפ מיט דער האק אין טיר, ער הערט ווי די טיר קרעכצט שווער אונטער די שווערע קלעפ. אט־אט עפענט זי זיך אויף, אט־אט פאלען אריין די זשאנדארען — און דאס פאפיר, צום טייוועל, דאס פאפיר ברענט נאך אלץ!...

שאפאוואלאוו האט געפיהלט ווי זיין הארץ פאלט איהם שיער נישט ארויס ער האט קוים געקענט כאפען דעם אטעם און א קאלטער שווייס האט איהם בעדעקט דעם שטערען.

ענדליך, ענדליך איז דאס פאפיר געווען פערברענט די לעצטע בלויע פלאמען האבען א צאפעל געטון און זיך איינגעלאשען.

איצט האט מען געדארפט גוט צושארען דאס פערברענטע פאפיר און עס צונויפמישען מיט'ן אש פון אויווען כדי מ'זאל גארנישט דערקענען.

שאפאוואלאוו האט אנגעהויבען איילינג צו שארען איבערן אש. פון צורודערונג האט ער פערגעסען צו נעמען א שאר־אייזען און האט די ארבייט געטון מיט די הענד.

אין דעם זעלבען מאמענט האט זיך געהערט א הילכיגער קראך פון דער טיר. שאפאוואלאוו איז אויפגעשפרונגען פון ארט און צוליב דער שטארקער שרעק און צודרודערטקייט — פערגעסען צו פערמאכען דאס טירעל פון אויוועז.

איידער ער האט בעוויזען זיך אויסצוגלייכען, זענען אין צימער אריינגעלאפען די זשאנדארמען מיט גלאדענע רעוואלווערען אין די הענד.

דער זשאנדארמען אפיציר האט א געשריי געטון צו שאפאוואלאוו'ן:

— די הענד אין דער הויך! נישט ריהרען זיך פון ארט!

איינער פון די זשאנדארמען איז צוגעשפרונגען צום אפענעם טירעל פון אויוועז און האט אריינגעלויכטען מיט אן עלעקטריש לעמפלע, בעמענדיג דארטען זוכען.

— וואס האט איהר געטון ביים אויוועז? איהר האט עפעס פערברענט? — האט דער זשאנדארמען אפיציר א פרעג געטון.

— איך האב גארנישט פערברענט... נאך וואס איינגענטליך שטעלט איהר די דאזיגע פראגען? — האט שאפאוואלאוו געפרעגט, שטעהענדיג באוועגלאז מיט אויפגעהויבענע הענד אין דער הויך.

— דאס איז שוין אונזער זאך. — האט דער זשאנדארמען אפיציר געענטפערט און, אומקוקענדיג זיך איבער דער וואוינונג, האט ער מיט א האלב איראנישען טאן א פרעג געטון: — און וואו איז די פרוי, וואס געפינט זיך ביי אייך?..

— איך זאג זיך אפ צו ענטפערען דערויף. — האט שאפאוואלאוו אזוי ארום זיך געזוכט ארויסצודרעהען זיך פון דער נישט אנגענעהמער פראגע.

— איהר האט ערקלערט אז ביי אייך אין דער וואוינונג געפינט זיך א פרוי, מוז זי זיך דאך דא געפינען — האט ווייטער דער זשאנדארמען אפיציר איראניש גערעדט. — זי איז דאך זיכער נישט ארויסגעפלויגען דורכ'ן פענסטער... נו, חברה, גיט נאר א זוך די דאזיגע פרוי, וואס האט מורא קאמפראמיטירט צו ווערען... — האט זיך דער זשאנדארמען אפיציר געווענדעט צו די זשאנדארמען.

(פארזעצונג קומט)

האַנדווערקעריי און האַנדעל

אויף דער וואך

די מניעה פון בעזייטיגט ווערן

די קאָנפערענצען, וועלכע האָבן זיך אָנגעהויבן מיטן צוועק צו פעראייניגען די יודישע האַנדווערקער אין לאָדז, האָבן טעהאַט אַלע אויסזיכטען אויפן ערפאָלג.

מ'האָט געקענט מיינען, אַז דאַסמאָל זענען נישט פאַרהאַן אַזעלכע שווערע מניעות, וועלכע וואָלטען נישט געקאָנט בעזייטיגט ווערען.

מ'האָט געקענט מיינען, אַז ביי דער איצטיגער שווערער צייט ווערט די לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג בכלל און פון די יודישע האַנדווערקער בפרט זיין אַ שטורים, וואָס וועט פיהרען די פעראייניגונגס־אַרבייט פּאָאויס און ס'איז פּמעט נישט געווען קיין שום ספק, אַז איצט וועט די פעראייניגונג ענדליך דערפיהרט ווערען ביז צו אַ גינסטיגען סוף.

און נאָך אַ זאַך, די הויפּט־מניעה ביי דער פעראייניגונג אַמאָל איז געווען די פּאַרטייאישקייט, יעדער פון די צדדים איז געשטאַנען אונטער איינפלוס פון אַן אַנדער פּאָליטישע ריכטונג און טאַקע די דאָזיגע פּאַרטייאישע פערשידענקייט האָט געשטערט די פעראייניגונג. איצט איז דוכט זיך דאָס פערשוואונדען, לכל הפחות איז די שאַרפקייט פון דעם דאָזיגען פּראָבלעם אָפּגעשטומפּט געוואָרען.

נישט קוקענדיג אָבער אויף דעם אַלעם איז די פעראייניגונגס־אַרבייט אָפּגעשטעלט געוואָרען נאָך איידער זי האָט זיך אָנגעהויבען. קיין שום אַזוי־גערופענעם אָפיציעלן קאָמוניקאַט זענען וועגען דעם איבערייסען די אונטערהאַנדלונגען נישט אַרויסגעגעבען געוואָרען, אָבער די סיבה איז קלאָר געוואָרען און די בעריכטען, וואָס די פעראייניגונגס־דעלעגאַטען האָבען אָפּגעגעבען אויף די זיצונגען פון די פעראיינען, וועלכע האָבען זיי דעלעגירט.

אַלזאָ, מיר דערוויסען זיך פאָלגענדעס. דער צד וואָס האָט פערטרעטען די האַנדווערקער־עקספּאָזיטור, פּיעטריקאָווער 20 האָט געהאַט פאָלגענדע טענה: מ'מאָר נישט און מ'קען נישט פעראייניגען די יודישע האַנדווערקער־בעוועגונג אין לאָדז און אין דערוועלבער צייט זאָל מען זיך אָפּרייסען פון דער אַלגעמיינער יודישער האַנדווערקער־בעוועגונג אין גאַנצען לאַנד. דעריבער דאַרף די פעראייניגטע לאָדזער אָרגאַניזאַציע זיך גלייך אַנשליסען אין צענטראַלען יודישען האַנדווערקער־פערבאַנד אין וואַרשאַ.

דערויף האָט געענטפערט דער צענטראַלער יודישער האַנדווערקער־פערבאַנד, פּילסודסקיעגאָ 69: אַלס אָפּטיילונג פון צענטראַלען פערבאַנד אין וואַרשאַ גילט די האַנדווערקער־עקספּאָזיטור, אויב מ'וועט איינזעהען אויפן פּאָרשלאַג פון דער עקספּאָזיטור היינט עם נישט קיין פעראייניגונג, נאָר אַ ליקווידאַציע פון פּילסודסקיעגאָ 69, אָפּגעבען די סטאַטוטען און די מיטגלידער זאָלען אַריינטרעטען אין דער עקספּאָזיטור. דאַגעגען האָבען זיי פּאָרגעלעגט, אַז די פעראייניגטע אָרגאַניזאַציע זאָל זיך דערווייל נישט אַנשליסען אין קיין שום צענטראַלע, נאָר ערשט דאַן זיך צו איהר אַנשליסען ווען די יודישע האַנדווערקער־בעוועגונג וועט פעראייניגט ווערען אין צענטראַלען מאַסשטאַב.

אָפּגעזאָגט יעדער דאָס זייניגע, יעדער מיט דער הגדרה — פּראָצענטיגער איבערצייגונג, אַז נאָר זיין דעה איז אַ גערעכטע און דער וואָגען איז שוין געבליבען שטעהן. נישט קוקענדיג איהם רירען פון אָרט. מיר ווילען נישט אַריינגעהן אין דער עצם שטרייט־פראַגע, אָבער מיר האַלטען, אַז זי איז נישט ווידער אַזאַ שטאַרקע מניעה אין דער פעראייניגונג, אַז מ'זאָל זי גאָרנישט קענען בעזייטיגען. צי איז נישט די הויגסטע זאַך די דעה פון כלל־מיטגלידער. ס'איז דאָך נישטאָ קיין לייכטערע זאַך ווי פעראייניגען די אָרגאַניזאַציעס און דאַן זיך ווענדען צום כלל־מיטגלידער מיט דער פראַגע, צי זיי ווילען געהערען צו איינע פון די עקזיסטירענדע וואַרשאַווער צענטראַלעס אָדער זיי ווילען וואַרטען ביז וואַרשאַ וועט זיך אויך פעראייניגען, לויט דער רוב דעות וואָלט מען געקענט האַנדלען און דאָס וואָלט געווען אויפריכטיג.

מיר האַלטען, אַז אויב ביי די צדדים איז ווירקליך פערהאַן דער ערהליכער ווילען צו פעראייניגען די צושפּליטערטע האַנדווערקער־כוחות אין לאָדז, דאַרף מען איינגעהן אויף דעם דאָזיגען פאָרשלאַג.

י. ד.

די שטייער־עקספּערטען פון פערשידענע בראַנזשען אין צענטראַלען קליינהענדלער־פעראיין

וועלכע בע'עולהט'ע שטייער־צאַהלער קענען רופען

די זאַך איז אין צענטראַלען־קליינהענדלער־פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 15, אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע אומזאַץ־שטייער. די שטייער־אַמטען האָבען שוין אָנגעהויבען אויסמעסטען דעם אומזאַץ־שטייער אין פאָרם פון ריטשאַלט. מאַנכע שטייער־אַמטען רופען אַרויס די שטייער־צאַהלער צו זיך און בעמיהען זיך מיט זיי אויף אַ פרידליכען אופן אַדורכצוקומען. אָבער דאָך זענען פערהאַן צאַהלער, וועלכע קענען נישט איינגיין אויף דער סומע, וואָס דער שטייער־אַמט בעשטימט און זיי זאָגען זיך אָפּ פון גענומען פון ריטשאַלט. די לעצטע וועלען געשאַצט ווערען אויף די אַלגעמיינע יסודות, ד.ה. אינדיווידועלער שאַצונג. און דאָ איז אַרויסגעשוואומען די פראַגע, ווי אַזוי פערטיידיגען זיך ביים רעקורס, אויב מ'ווערט בע'עוולה'ט? דער גרעסטער טייל קליינהענדלער וועט געניסען פון ריטשאַלט. די, וועלכע וועלען נישט געניסען פון ריטשאַלט, וועט מען שאַצען אויפ'ן סמך פון געזאַמעלטען מאַטעריאַל, ווי למשל: אינפאָרמאַציעס פון די הורט־סוחרים, וואָס פיהרען ביכער; לוסטראַציעס אַדורכגעפיהרטע דורכ'ן שטייער־אַמט אין געשעפט און לויט די ערקלערונגען, וואָס דער איינגענטימער גיט.

סירוב קליינהענדלער פיהרט נישט קיין האַנדעלס־ביכער און קען זיך פערטיידיגען נאָר מיט אַרויסרופען עדות און עקספּערטען. און דאָ קומט איהם צו הילף די שטייער־אָרדינאַציע, וועלכע זעהט פאָראויס, דאָס דער בע'עוולה'טער שטייער־צאַהלער קאָן פאָדערן אַרויסרופען עקספּערטען. דער צאַהלער וועהלט זיך אויס וועלכען עקספּערט ער וויל נאָר. גיט אויף אין רעקורס דעם נאָמען, ביינאָמען און אַדרעס פון עקספּערט און דעריבער דאַרפען די פעראינטערעסירטע אין יעדען פאַל זיך אינפאָרמירען און זיך ווענדען צו זייערע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס. די עקספּערטען אַליין האָבען די ווירקליכע בעדייטונג נישט ביים שאַצען דייל דעמאָלט ווען אַרויס דער שטייער־אַמט דעם עקספּערט, וועלכער ענטשפּרעכט דעם שטייער־אַמט און נישט דעם שטייער־צאַהלער. דאַגעגען ביים רעקורס ווערט אַרויסגערופען דער עקספּערט, וועלכען דער בע'עוולה'טער צאַהלער ווייזט אָן.

פון צענטראַלען קליינהענדלער־פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 15, זענען בעשטימט געוואָרען אַלס עקספּערטען פאָלגענדע קליינהענדלער:

פאַר דער קאָלאָניאַל־ און שפּייז־בראַנזשע:

גרונדמאַן שלמה, ערדבערג משה, גאָלדבערג מאיר, גוטערמאַן יעקב, מאַזורקעוויטש יעקב, זאַקהיים לייב.

פאַר דער נאַביאַל־בראַנזשע:

סעגאַל שלום, אייזיק מאיר, גאָלדקינד משה, דוטקעוויטש לייב, דוטקעוויטש שלמה נתן, וואָלף רובין, פּאַכטשאַרעק משה, זילבערבערג שלמה, וואָלבערג יעקב, וואָלבערג יחזקל, גרינשפּאַנהאָלץ מאיר.

פאַר דער פרוכטען־בראַנזשע:

קלעפּקאַרטשיק הערש ד. קאָטעק אַהרן, לייקאָוויטש יוסף, בערעק כיל, רייזנער אברהם, זאַקס מאַן מענדעל, שערקאָווסקי אדעל.

פאַר דער מילך־בראַנזשע (קוה־בעזיצער): העלפאַנד שלמה, קליימאַן יצחק, ... אברהם, ליבפריינד קאַפּעל.

גאַסטראָנאָמישע אַנשטאַלטען: מאַ... נאַמבערג יוסף, מאַרגאָלין ברוך, וואָלף ...

פיש־בראַנזשע: מאָרדכאַיעוויטש ...

קוילען־בראַנזשע: פּרייס לייב,

מעבעל־בראַנזשע: לאַזשביק חיים.

שיך און לעדער־בראַנזשע: ראָזענבלאַט ...

קיך־געשיר: טשאַשניאַק ב., קלינגער ... קאַמפּעל יעקיר, פאָגלער יצחק.

גאַלאַנטעריע־בראַנזשע: האָלאַנד ... מאַנאַסעוויטש מאיר, מינץ חיל, דזשאַלאָווסקי ... אַפּפּעלבלאַט ישראל, ליבערמאַן א.. ... שערמאַן א., קעניג י.

קאָנפעקציע־בראַנזשע: לענקאָווסקי ... שמואל, נאַפּאַרסטעק משה, זשעטעלני ... מאַן יעקב, האַוזער הערצקאַ, גאַנשאַר משה ... טשינסקי לייזער.

ספּעציעל פאַר טאָרג און מאַרק־שטייער: ... נער דוד, שערמאַן אברהם, קעניג ישראל, ... מאַן אברהם, קאַמפּעל יעקיר, פאָגלער יצחק.

לאָדזער האַנדעלס־קאַמער האָט שוין איבערגעשיקט

די רשימות פון שטייער־עקספּערטען פאַר אַלע 12 שטייער־אַמטען

די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער האָט שוין איבערגעשיקט דער פינאַנץ־קאַמער אין לאָדז די רעדיגירטע עקספּערטען־ליסטעס צום אומזאַץ און הכנסה־שטייער פאַר אַלע 12 שטייער־אַמטען אין לאָדז און 18 שטייער־אַמטען אויף דער פּראָווינץ.

וואָס שייך דער שטאָט לאָדז, האָט די האַנדעלס־קאַמער פאַרגעשטעלט אין בשותפות'דיגע ליסטע פאַר אַלע שטייער־אַמטען. די ליסטעס פאַר די פּראָווינצער שטייער־אַמטען זענען צונויפגעשטעלט געוואָרען פאַר יעדן שטייער־אַמט בעזונדער.

אומאָפּהענגיג דערפון האָט די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער איבערגעשיקט דער פינאַנץ־קאַמער אַ רשימה פון עקספּערטען צו שאַצען די אונגעריכטע גיטער און נישט־פערקויפטע פלעצער ... הכנסה־שטייער און היזער־שטייער.

וועגען פערלענגערן די הנחה־עקזאַמענס פאַר געזעלן

שוין ערשינען די ענטשפּרעכענדע פעראָרדנונג

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט זיך אין נומער 18 פון „דזשענניק אוסטאַוו“ פון 9 מערץ בעוויזען אַ פעראָרדנונג פון האַנדעלס־ און אינדוסטרי־מיניסטעריום וועגען ענדערען די פאָרשריפטען, וואָס ענגען בוגע עקזאַמענס פאַר געזעלן.

לויט דער דאָזיגער פעראָרדנונג וועלען צום געזעלן־עקזאַמען קענען צוגעלאָזן ווערען נישט נאָר שילער, וועלכע האָבען ציינגנישען, אַז זיי האָבען געענדיגט אַ צוגאָב־פאַך־שול, נאָר אויך די, וועלכע וועלען בעוויזען אַ ציינגניש פון דער ענטשפּרעכענדער שול־מאַכט, אַז אין דער געגענד, וואו דער טערמינאַטאָר איז געווען אין דער לעהר, איז אין דער צייט פון דער לעהר, נישט געווען קיין עפענטליכע פאַך־שול, אָדער אַ ציינגניש פון דער שול־מאַכט, אַז צוליב מאַנגעל אין פּלאַץ האָט ער זיך נישט געקענט לערנען אין דער פאָרביל־דונגס־פאַך־שול. ס'איז אויך גענוג אַ בעשייניגונג פון וואָיעוואָדע, אַז דער טערמינאַטאָר האָט צוליב אַ בעגרינדעטער סבה נישט געקענט ... שטעלען קיין שול־ציינגניס.

די דאָזיגע הנחה־עקזאַמענס זענען ... ביז'ן 31 דעצעמבער 1936.

די יודישע דרוקעריי־בעזיצער

אין קאַמף פאַר זייער עקזיסטענץ

צוליב דעם שטריק פון די ליטאָגראַפישע אַרבייטער, וועלכע הייערט שוין די זעקסטע וואָך, איז אין די ריהען פון די לאָדזער יודישע דרוקעריי־בעזיצער אַריינגעטראָגען אַ שטאַרקער צעדודערונג. דעם שמועס דערצו האָבען געגעבען אַ פּאָר יודישע ליטאָגראַפיע — בעזיצער, וועלכע האָבען אונטערגעשריבען דעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך מיט דעם פּוילישען אַרבייטער־פעראיין, וואָס עם האָט געבראַכט דערצו, אַז דער פּוילישער דרוקעריי־בעזיצער־פערבאַנד איז געוואָרען אויס־להכעיס אויף דער קאָרפּאָראַציע און סטראַשען מיטן איבעררייסען די בעציהונגען און וויכטיגענדסטע קאָנסעקווענצען.

זעלבסטפערשטענדליך, אַז אין די אינטערעסען פון דער קאָרפּאָראַציע ליגט, אויך אויף ווייטער צו שטעהן אין קאָנטאַקט מיטן פּוילישען דרוקעריי־בעזיצער־פערבאַנד און צוליב דעם, האָט טאַקע די פערוואַלטונג אַנגעוואַנדען פערשידענע מיטלען, כדי די בעציהונגען מיטן דאָזיגען פערבאַנד נישט איבערצורייסען. די גאַנצע אַרבייט איז דעריבער געגאַנגען געוואָרען נאָר אין דער דאָזיגער ריכטונג און דערפאַר זענען אָבער פערנאַכלעסיגט געוואָרען אַנדערע זעהר וויכטיגע ענינים, וועלכע האָבען אַ שייכות מיט דער אַלגעמיינער פערבעסערונג און דערהויבונג פון דער דרוקער־בראַנזשע.

די דאָזיגע אומשטענדען האָבען געבראַכט דערצו, אַז דאָס ביורא, אָנצונעהמען די אַרבייט פון אַגענטען און נאָכן בעשטימען די פּרייזען ראַציאָנעל צו פערטיילען די אַנגענומענע אַרבייט צווישען די בעזונדערע דרוקערייען, קלאַפּט זעהר שוואַך, אַזוי אַז די גאַנצע טעטיגקייט אויף דעם געביט איז כמעט ווי פּאַראַליזירט.

די פערוואַלטונג פון דער קאָרפּאָראַציע איז אָבער געקומען צום בעשלוס, אַז סוף־כל־סוף איז דאָס ביוראָ געווען אַ'עיקר־שבעיקרים צו קענען דער גרייכען די וויכטיגסטע ענטוויקלונג פון דער קאָרפּאָראַציע לטובת איהרע מיטגלידער און עס וואָלט פשוט געווען אַ פערברעך, אַז מ'זאָל די שוין האַר־

געריכטע פּאָזיציעס מיט אַלע מיטלען נישט אָפּהיטען און ווייטער דערהאַלטען. צו דעם צוועק האָט זיך טאַקע איצט די פערוואַלטונג געשטעלט פאַר אַן אויפגאַבע צוריק אויפצולעבען דאָס ביוראָ.

קודם כל וועלען מיר דערמיט האָבען די בעסטע בעווייזען לפני דעם פּוילישען דרוקעריי — בעזיצער־פערבאַנד, אַז די מיטגלידער פון דער קאָרפּאָראַציע זענען גוט אָרגאַניזירט און אַז עס זענען נישט אמת די קלאַגען, דאָס מיר פיהרען אַן'אומערליכע קאָנקורענץ, וועלכע האָט דערפיהרט צו דעם ממש־קאַטאַסטראָפאַלען מצב אין אונזער בראַנזשע. מיר וועלען זיך קענען שטיצען דערויף און אויך אויפווייזען, אַז אויב מיר נעהמען פון אַגענטען אַזעלכע האַלב־וועגליך נישקשה'דיגע פּרייזען, איז עס דאָך במילא זעלבסטפערשטענדליך, אַז דירעקט פון קונדע נעהמט מען פיל טייערער. דאָס וועט טאַקע זיין אונזער הויפּט־מיטעל, מיט וועלכען מיר וועלען קומען צום פּוילישען דרוקעריי — בעזיצער־פערבאַנד און צוגישט מאַכען זייערע טענות בנוגע אונזער אונערליכער קאָנקורענץ, און דאַן וועלען זיי שוין נישט האָבען דאָס הייסטקייט אונז פאַרצוואַרפען פערשידענע אונפערעכטיגקייטען און בחנם זיך צו אונז צו טשעפּען.

דאָס אַלעס קען אָבער דערגרייכט ווערען נאָר מיטן בעדינג, אַז אונזערע מיטגלידער זאָלען זיך אָפּגעבען אַ דין־וחשבון און וועלען פערשטעהן די וויכטיגקייט און ערנסטקייט פון מאָמענט. מיר ווערען דערמיט טרעפען צווי האָזען מיטאַמאָל. ערשטענס וועלען מיר אונזער אַזוי אויך געגוג טרויעריגען מאַטעריעלען מצב פערבעסערן, און בלייכצייטיג וועלען מיר דערמיט נישט געבען קיין פתחון פה דעם פּוילישען דרוקעריי־בעזיצער פערבאַנד מיט אונז איבערצורייסען דעם קאָנטאַקט און במילא אויך קענען וועלען נישט אָנצעווענדען קיין שום מיטלען, וועלכע וואָלטען זיכער נישט געבראַכט קיין נוצען פאַר ביידע צדדים.

ביז'ן 31. מערץ — זעזאָנאַניעס וועגען הכנסה און אומזאַץ

דעם 31 מערץ איז דער לעצטער ... פאַר סוחרים און פאַבריקאַנטען, וואָס פיהרען ... דעלס־ביכער אָפּצוגעבען זעזאָנאַניעס וועגען ... שטייער און אומזאַץ. פאַר נישט־אָפּגעגעבן ... נאַניעס אין דער געהעריגער צייט דראָהט אַ ...

מ'דאַרף צושטעלען די בילאַנ... אין האַנדעלס־רעגיסטער

די סוחרים און אינדוסטריעלער, וועלכע ... רען ביכער זענען מחויב אין משך פון ... חודש, ד.ה. ביז'ן 31 מערץ צו דערלאַנגען ... האַנדעלס־רעגיסטער ביים קרייז־געריכט ... זענען רעגיסטרירט, דעם בילאַנס פאַרן יאָהר ... די פאַרשריפטען זעהען פאַר אַ שטראָף פאַר ... צושטעלען דעם בילאַנס.

פערלירט נישט די הנחות ... דער שטייער־אַמנעסטיע

אַלע סוחרים, קליינהענדלער און אינדוסטריע־לער, וועלכע געניסען פון דער שטייער־אַמנעסטיע לויט'ן געזעץ פון 15 אַפּריל 1935, דאַרפען ... צאָהלען פאַסט אומזאַץ און הכנסה־שטייער, ... מ'האָט געשאַצט צווישען 1 אַפּריל 1933 ... 31 מערץ 1934. יעדער ס'וועט נישט בעצאָהלען ... טערמינען די דאָזיגע שטייערן, וועט פערלירען ... מאָראַטאָריום אויף אַלע פערלעגענע שטייערן, ... כע דאָס געזעץ האָט ערלויבט אויסצוצאָהלען ... יאָהר 1938.

עקספּאָרט־מעגליכקייטען ... דאָמען־שיך קיין אפריקא

צוליב דער מעגליכקייט צו עקספּאָרטירען ... דרום־אַפריקאַ דאַמען־שיך, דאַרפען די ... טערעסירטע האַנדווערקער אָפּגעבען אָנגאָ... דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער (האַנדעל... נאָמישע אָפּטיילונג), וואו די האַנדווערקער ... בעקומען בענויטע אינפאָרמאַציעס

מ'וועט קענען האַלטען מעהר אַרבייטער

אויף דערזעלבער קאַטעגאָריע פּאַטענט

די לאָדזער פינאַנץ־קאַמער טיילט מיט: דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום האָט פערעפענטליכט אַ נייעם ווייכטיגען צירקולאַר וועגען פּאַטענטען־הנחות פאַר קליין־אינדוסטריעלער.

אינדוסטריעלער מיט פּאַטענטען פון פירטער קאַטעגאָריע מעגען בעשעפטיגען ביז 125 אַרבייטער, כ"י ביי מעכאַנישער אַרבייט, סיי ביי האַנט־אַרבייט.

אַזעהנליכע הנחה האָבען פאַבריקאַנטען פון דריטער און צווייטער קאַטעגאָריע. זיי מעגען פון היינט אָן האַלטען מעהר אַרבייטער, ווי דאָס איז געווען ביז איצט ערלויבט.

נײַער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבן

נײַער פאָלקסבלאַט

דינסטאָג, 17 מערץ
כ"ג אדר תרצו

זון-אויפגאַנג 5.42
זון-אונטערגאַנג 5.45

דער גרעסטער טייל פאַבריקען זענען נעכטען שוין געווען טעטיג

ווידז. מאַנופאַקטור נישט טעטיג.—אין פאַביאַניץ און אָזאָרקאָוו שטעהען נאָך פאַבריקען

(א) נאָכן ליקווידירן דעם שטרייק, זענען נעכטען כמעט אין אַלע פאַבריקען אויפגענומען געוואָרען די אַרבייט. נישט טעטיג זענען געווען נאָר די פאַבריקען, וואָס זענען נישט אַנגעשלאָסען אין קיין פעראיין, וועלכע האָבען אונטערגעשריבען דעם צוגאַב־אָפּמאַך, אַזעלכע פאַבריקען זענען דאָ הונדערט מיט 8 טויזענט אַרבייטער. אין די דאָזיגע פאַבריקלעך דויערט דער שטרייק ווייטער. אין מאַנכע פאַבריקען איז נאָך די אַרבייט נישט אין פולען גאַנג, דאָס איז צוליב מאַנגעל אין רויה־מאַטעריאַלען נישט טעטיג איז אויך געווען די פאַבריק פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור". הגם די פירמע געהער נישט צום אינדוסטריעלער־פערבאַנד, האָט די דירעקציע אַקצעפּטירט דעם אָפּמאַך. נאָר צוליב דעם שטרייק אין דער עלעקטרישער אָפּטיילונג, איז די פאַבריק נישט געווען טעטיג.

אויך אין פאַביאַניץ איז דער גרעסטער טייל פאַבריקען נישט געווען טעטיג, אין משך פון טאָג זענען פאָרגעקומען קאָנפערענצען אויף וועלכע סי־זענען בעהאַנדעלט געוואָרען לאָקאַלע בעדינגונגען. דאָס זעלבע איז געווען אין אָזאָרקאָוו.

דער הילף-קאָמיטעט פאַר די געליטענע יודען אין פשיטיק ביי דער אַרבייט

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון קאָמיטעט צו העלפען די געליטענע יודען אין פשיטיק איז געוועהלט געוואָרען אַן עקזעקוטיווע פון פאָלגענדע ה"ה: הרב שמחה טרייסטמאַן־פרעזעס, פרנס מ. ח. רומקאָווסקי און יוסף אַלפּוס־וויצע פרעזעסען. יוסף מאַרגוליעס־קאַסירער. סעקרעטאַר־ברוך היימאַן.

אין פרעזידיום פון ראַט זענען אַריין די ה"ה: דעפ. מינצבערג, פרעזעס פישעל ליבערמאַן, רעד. י. אונגער, י. לעווענשטיין, איגנאַ יאַשונסקי, אַדוו. יוסף ווייצמאַן און שלמה בודזינער. אויסער דעם איז געוועהלט געוואָרען אַ ראַט פון 19 פערזאָן.

נאָך דער קאָנסטיטואירונג איז זיך צונויפגעקומען דאָס פרעזידיום אויף אַ בעראַטונג און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו צוטרעטען צו אַן אינטענסיווער טעטיגקייט לטובת די געליטענע יודען אין פשיטיק.

ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען, אַרויסצולאָזען אַן אויפרוף צו דער לאָדזשער יודישער בעפעלקערונג צו שטיצען די הילף־אַקציע.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וועלען פרעזידיום־מיטגלידער די טעג בעזוכען אַלע יודישע בענק און אָנהויבען אַ זאַמעל־אַקציע לויט'ן מוסטער פון דער „באַנק קופּיעצקאַ קרעדיטאָווע (פּיעטריק. 29) אויך וועט אין די נאָהענטסטע טעג אָפּפאָהרען אַ דעלעגאַציע פון הילף־קאָמיטעט קיין פשיטיק און אין די שכנותדיגע שטעטלעך, כדי אויפ'ן אָרט זיך צו בעקענען מיט דער לאַגע פון די יודען.

דער הילף־קאָמיטעט אַפּעלירט צו אַלע בעזיצער פון עפענטליכע לאָקאַלען, אינסטיטוציעס, ביוראָ'ס, קאָנדיטאָרייען א. אַז. וו. זיי זאָלען אָנהויבען אַ זאַמעל־אַקציע לטובת די געליטענע לויט'ן מוסטער פון „אַסטאָריאַ" און „קאַפּריס".

אַלע געזאַמעלטע געלדער דאַרפען אַריינגעטראָגען ווערען אין די באַנק, וועמענס אַדרעסען וועלען מאָרגען פערעפענטליכט ווערען אין „נײַעס פאָלקסבלאַט".

דאָס פרעזידיום איז טעטיג יעדען טאָג פון 7 ביז 9 אָוועטנד אין לאָקאַל פון צענטראַלען סוחרים־פעראיין (פּיעטריקאָווער 10).

אַ „געזעגנונגס-באַנקעט" פאַר רעקרוטען

מאַכען בעציטענס „טשוויטשעניעס" מיט מעסער'ס און באַגנעטען

(א) אויף זשגאָיוסקאַ 56, האָבען זיך צוזאַמענגענומען אַ גרופּע רעקרוטען, וואו ס'איז פאַר זיי איינגעאָרדנעט געוואָרען אַ „געזעגנונגס־באַנקעט" צו וועלכען ס'זענען „זאַפּראַשעט" געוואָרען קאַלעגען און קאַלעזשאַנקעס. האָט מען געטרינקען „לחיים", מ'האָט זיך משמח געווען ביז שפּעט ביינאַכט, און אַז דער בראַנפען איז אַריין אין די קעפּ, האָט מען גענומען זוכען חטאים איינער אויפ'ן אַנדערען, און היות וויי זענען רעקרוטען, האָט מען גענומען מאַכען „טשוויטשעניעס" מיט... מעסער'ס, קינדזשאַלען, און דער שפּיץ איז געווען, אַז פיר זענען געוואָרען אַזוי צעשעטקעוועט, אַז מ'האָט זייערע ביסלעך ביינער געמוזט אָפּפיהרען אין די שפּיטאַלען.

די מעסער־העלדען זענען צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

ענדעקישע הפקר-יונגען

אויסגעגאָסען אַ שטינקענדיגע פליסיג-קייט אין שטאָטישען-טעאַטער

אויף דער נעכטיגער פאָרשטעלונג אין שטאָטישען טעאַטער פון נאָרקי'ס פּיעסע „יענאָר ביליטשיעוו", האָט עמיצער נאָכ'ן ערשטען אַקט אויסגעגאָסען אויפ'ן פּאַרטער אַ פלעשעל מיט שטינקענדיגער פליסיגקייט. צוויי הפקר־יונגען, וואָס האָבען אויסגעגאָסען די פליסיגקייט זענען אַרעסטירט געוואָרען.

צו דער אויפמערקזאַמקייט

ראַטמ. פ. ליבערמאַן, בעט אונז אויפמערקזאַם צו מאַכען אַלע גרופּען, וועלכע האָבען צו איהם צוגעשיקט קאַנדידאַטען אויף „אָפּיעקונעס" אַז זיי זאָלען איהם איצט צושיקען דערגענצונגען וועגען עלטער און נעמען פון די עלטערען פון די דערמאָנטע קאַנדידאַטען

שטרייק אין דער קאַטאָן-אינדוסטריע דויערט ווייטער

היינט קומט פאָר אַ קאָנפערענץ

(א) דער שטרייק אין דער קאַטאָן־אינדוסטריע געפינט זיך נאָך אַלץ אויף אַ טויטען פונקט. אַלע פאַבריקען זענען נישט טעטיג, ס'שטרייקען אַנ'ערך 5 טויזענד אַרבייטער. הייבט 10 פאַרמיטאָג קומט ווידער פאָר אַ קאָנפערענץ.

ערב ליקווידאַציע פון שטרייק אין דער לעדער-בראַנזשע

(א) דער שטרייק אין דער לעדער־בראַנזשע וועלכער ציהט זיך שוין פיר וואכען דויערט ווייטער. אין משך פון דער היינטיגער וואָך, וועלען ווידער גערופען ווערען קאָנפערענצען, און וואו ס'איז פאָראויסצוזעהען, וועט דער שטרייק די וואָך ליקווידירט ווערען.

אין אַלגעמיין שטרייקען אין לאָדז און אין דער פּראָווינץ אַנ'ערך 12 טויזענד אַרבייטער.

אויך אין די גאַרבערייען שטרייקען די אַרבייטער.

אויטאָס און מאָטאָציקלען מוזען אויסטוישען די דאָקומענטען

פעראָרדנונג פון דער סטאַראָסטווע

אויפ'ן סמך פון דער פעראָרדנונג פון 15[1. 1933 וועגען דעם אויטאָס און מאָטאָציקלען־פערקעהר, פאָדערט די סטאַראָסטע אויף די בעזיצער פון די רעגיסטרירטע אויטאָס און מאָטאָציקלען צו בעלעגען די רעגיסטראַציע דאָקומענטען (געלע) אין דער סטאַראָסטווע, קילינסקיעגאָ 152 (צימער 26) און אויסטוישען די דאָקומענטען אויפ'ן יאָהר 1936[37. דאָס אויסטוישען די דאָקומענטען קומט פאָר פון 25־טען מערץ ביז'ן 15־טען אַפּריל 1936 אין די שעהן פון 10 ביז 1 פאַרמ.

פאַר נישט צופּאַסען זיך צו דער פעראָרדנונג דראָהט אַ שטראָף.

יודישע פרוי אונטער די רעדער פון אַ פוהר

(א) אויף דער בזשעזשינער גאַס איז איבערגעפאָהרען געוואָרען פון אַ פוהר די 48 יעהריגע אסתר ליבערמאַן פון בזשעזשינער 4, די וואונדען האָט איהר פערבאַנדאַזשירט דער דאָקטאָר פון דער פּאָגאָטאָוויע.

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ס. קאָן, פּלאַץ קאָשטשעלני 8; כאַרעמזאַ, באַמאַרסקאַ 12; וואַגנער, פּעטריקאָווער 65; זאַיאָנטשקעוויטש, זשעראָמסקיעגאָ 37; נאַרטשיצקי, פּזשעיאַזד 59; עפּשטיין, פּעטריקאָווער 225 און שימאַנסקי, פּזשענדזיעלניאַנאַ 75

4-טע און לעצטע וואָך אין לאָדזש.
לעצטע 8 געזעגנונגס־פאָרשטעלונגען!

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"
ציגעלניאַנאַ 27 — טעל. 112-25
דיר. ר. צעלמייסטער

היינט, דינסטאַג און טעגליך 9 אָוונט
מאָריס שוואַרץ
אַלס ניעשעווער רבי אין זיין וועלט־אויפפירונג
יאָשע קאַלב
דראַמע אין 2 טיילען, 26 בילדער פון י. י. זינגער.
דראַמאַטיזירונג און רעזשי:
מאָריס שוואַרץ
מוזיק: לעאָן קוצין. טענץ: ליליאַן שאַפּיראָ.
דעקאָראַציעס: אַלעק טשערטאָוו.
בינע־פערוואַלטער: בן ציון קאַץ.

מאָריס שוואַרץ'ס קינסטלער־אַנסאַמבל:
ד. בלומענפעלד, ה. גאָטליב, א. גאָלדענבערג, וו. גאָדיק, ה. הערט, י. טורקאָוו, י. אינוועגטאַוש, נ. ליפּמאַן, מ. ליפּמאַן, א. מאָרעווסקי, ק. סעגאַלאָוויטש, א. סאַמבערג, הערמאַן פישער, א. קורץ, ר. קליינלערער, ש: ראָזען, ד. שאַיעוויטש, ד. שאַפּיראָ, א. שטיין א. אַנד.
אָריגינעלע דעקאָראַציעס, קאָסטיומען און ספּעציעלע ליכט־אַפּאַראַטען פון אַמעריקע.

80 פערזאָן אויף דער בינע!

בילעטען פון 11 ביז 4 פ"מ, און פון 5 נ"מ ביז אָנהייב פאָרשטעלונג צו בעקומען אין טעאַטער־קאַסע.

מיינונגען פון גרויסע פערזענליכקייטען איבער „יאָשע קאַלב" אין מאָריס שוואַרץ אויפפיהרונג:

ליאָן פויכטוואַנגער.

— — — איך בין איבעראַשט און בעגייסטערט פון דער גיגאַנטישער אויפפיהרונג. ס'איז אַ כבוד פאַר יעדען דראַמאַטורג אויפגעפיהרט צו ווערען פון אַזאַ רעזשיסער ווי מאָריס שוואַרץ.

— — — „יאָשע קאַלב" איז דער אָנזאָג פאַר דער גרויסער צוקונפט פון יודישען טעאַטער.

ד"ר מוקדוני „מאָרגען־זשורנאַל".

אַ טעאַטראַלע דערגרייכונג אַ קאָרענדיקער ספּעקטאַקל מיט גרויסען פערנעם. אַ פּראַכטפולע דראַמאַטיזירונג אַזוי שטאַרק ווי זיבען פּיעסען מיט אַמאָל.

ד"ר סטיפען ס. ווייז.

— — — עס איז נישט אין מיין טבע צו געבען עצות מענשען, אַז זיי זאָלען גיין זעהן טעאַטער־פּיעסען, אָבער אין איצטיגען פאַל פיל איך עס פאַר מיין חוב צו דערמאָנען, אַז איהר זאָלט אומבעדינגט גיין זעהן „יאָשע קאַלב", ווייל ס'איז איינע פון די גרעסטע אויפפיהרונגען אויף דער יודישער בינע.

„יאָשע קאַלב" איז אַ גלענצענדער ספּעקטאַקל און אַ וואונדערבאַרער דאָקומענט פונ'ם יודישען לעבען. אַ גראַנדיעזע קונסט־ווערק, וואָס איהר וועט אין לעבען קיינמאָל נישט פערגעסען. אַ קינסטלעריש ווערק, וואָס אַלע דאַרפען זעהן.

אויספלוג קיין ווין
דעם 26־טען מערץ אויף 4 און 28 טעג. 95 זל.

לאָנדאָן, פּאַריז, בריסעל
דעם 24/III ביז'ן 7. אַפּריל. 370 זל.

פסח אין יוגאָסלאַוויען, ווין, זאַגרעב, סוסאַק, אויפענטהאַלט דורך צוויי וואָכען אין פּענסיאָנאַט אין דובראָווניק. 580 זל. פון 6. ביז'ן 30. אַפּריל

אויף פסח קיין פּאַלעסטינע
הנחות פאַר די ה"ה סוחרים און דאָקטוירים.

הנחה־פּעסער קיין עסטרייך און טשעכאָסלאָוואַקיי

„אָרביס", פּיעטריקאָווער 18
טעל. 249-40.

Dr. med.
AL. FOKSZANSKI
כירורג
נעמט איצט אָן: אין דער לעטשניצע „POMOC", ליטאַנאָווסקי 1 (רוג באַלוטער פּלאַץ) פון 11—1
טעל. 101-29.
פּריוואַט־וואוינונג פּעטריקאָווער 101:
פון 5—7 אָוועגר. טעל: 210-76.
פאַר אַרבעטסלאָזע — הנחה.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 120-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזען
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוועגר.
זונטאַג און חגאות פון 9—1

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאָלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער־פּראָגראַם:
— I —
„אימיטאַציע פון לעבען"
אין די הויפּט־ראָלען:
CLAUDETTE COLBERT
WARREN WILLIAM
BABY JANE און די 3־יעהריגע
— II —
אַ הערליכע דראַמע
קאָנראַד ווייַדט
אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 ביטאָג.

רעדאַקטאָר פון „אָרענדאַרניק" פערמשפּט

אויף א חודש אונבעדינגטען אַרעסט און 200 זל. שטראָף פאַר אָפּדרוקען א שרעקליכען בלבול אויף יודישע סוחרים

אַדוו. קאַוואַלסקי פאָדערט אַרויסצורופען דעם גלח טשעטשאַק אַלס תּלמוד־עקספּערט, אַז יודען מעגען בעשווינדלען קריסטען.--דער שפוך המתך פון דער הגדה;--ענדעק. אַדוו. שווידלער ציטירט דעם תּלמוד.-פּראָבייטוס און ניעמאַיעווסקי.—הערליכע רעדעס פון די יודישע אַדוואָקאַטן וואַכטעל און בירענצווייג

נעכטיגער סענסאַציאָנעלער פּראָצעס אין לאָדזער קרייז-געריכט

נעכטען איז אין קרייז־געריכט פאָרגעקומען דער לעצטער אַקט פון פּראָצעס, וועלכען ס'האָט פערפיהרט דער צענטראַלער יודישער קליינהענדלער - פעראיין, פּאַמאַרסקאַ 15. די פּרוכטען - סעקציע ביי דעם דאָזיגען פעראיין און צוויי יודישע פּרוכטען - סוחרים מלך גרונדמאַן און קראַקאָווסקי געגען דעם רעדאַקטאָר פון „אָרענדאַווניק".

די געשיכטע איז פאָלגענדע: דעם 31. מערץ 1935 האָט זיך אין „אָרענדאַוניק" בעוויזען אַנ'אַרטיקעל, אין וועלכען ס'ווערט געזאָגט, אַז די **יודישע גע־וועלבער און טאָרג - שטייער, וועלכע האַנדלען מיט פּאָמעראַנצען און ציט־רינען פערסמ'ען די קריסטליכע בע - פעלקערונג.** זיי טוען דאָס דורך דעם, וואָס מיט אַ ספּעציעלער שפּריץ ציהען זיי אַרויס דעם גאַנצען זאַפט פון די פּאָמעראַנצען. דאַן פאַרבען זיי די פּאָ־מעראַנצען מיט אַ גיפטיגער פאַרב זיי זאָלען האָבען אַ געזונטע פאַרב, וואָס שייך ציטרינען בעשפּריצען די יודען זיי מיט אַ ספּעציעלער גיפטיגער פליסיג־קייט, צוליב וואָס ס'ווערט דערהאַלטען די פרישקייט, הגם אינעווייניג זענען זיי אינגאַנצען פער־פוילט. די דאָזיגע פּרוכטען זענען דורך די יודען ספּעציעל בעשטימט אויף צו פערקויפען דער קריסט־ליכער בעפעלקערונג.

דעם פּאָריזיץ פון געריכט האָט געפיהרט ריכטער מערזאַן, אַלס בעשולדיגטער זענען אַרויסגעטרעטען די אַדוואָקאַטן וואַכטעל און בירענצווייג, אַלס פער־טיידיגער פון אָנגעקלאָגטען רעדאַקטאָר — די דריי ענדעקישע אַדוואָקאַטן: קאַוואַלסקי, שווידלער און גראַכאָווסקי. אַלס עקספּערטען האָט אויפן פערלאַנג פון געריכט די לאָדזשער האַנדעלס־קאַמער אַרויסגע־שיקט דעם גרויסען סוחר גוסטאַוו איגנאַטאָוויטש (איגהאַבער פון געשעפט, פּיעטריקאָווער 96) און דער בעמיקער אינזש. וואָלעסלאַוו גאַבלער).

דער פּראָצעס איז שוין פאָרגעקומען צוויי מאָל אָבער יעדעסמאָל האָבען די ענדעקישע פערטיידיגער געפּרובט מיט אַלע מיטלען דעם פּראָצעס אָפּצולעגען. דאָסמאָל האָט זיך דאָס נישט איינגעגעבען און **דאָס געריכט איז צוגעטרעטען צו בעטראַכ־טען דעם ענין.**

נאָכ'ן אָדורכלייענען די אָנקלאַגע פרעגט דער ריכ־טער דעם אָנגעקלאָגטען, צי ער איז זיך מודה, אַז מיט'ן אָנשרייבען דעם אַרטיקעל האָט ער בעליידיגט די יודישע סוחרים, וואָס האַנדלען מיט פּאָמעראַנ־צען, ציטרינען און בכלל מיט דרום־פּרוכטען.

דער אָנגעקלאָגטער ענטפערט, אַז ער איז זיך נישט מודה אין קיין שום שולד, הגם ער איז דער מחבר פון דעם אַרטיקעל, וועלכער איז נישט מעהר ווי אַ פעליעטאָן.

אַדוו. וואַכטעל פרעגט: צי האַלט איהר אַך היינט אויך אונטער די זעלבע בעשולדיגונגען געגען די יודישע סוחרים.

אָנגעקלאָגטער: יאָ.

— צי האָט דער „אָרענדאַווניק" אַ פיינדליכע בעציהונג צו יודען?

— אויף דער פראַגע וועל איך נישט ענטפערן.

— צי פיהרט דער „אָרענדאַווניק" אַנ'אַנטיסע־מיטישע קאַמפּאַניע?

— אויף דער פראַגע וועל איך אויך נישט ענטפערען.

דאָס געריכט טרעט דאַן צו אויסצוהערען אַ גאַנ־צע ריהע עדות, וועלכע זענען צוגעשטעלט געוואָרען דורך דעם אָנגעקלאָגטען. די אָנקלאָגער פערלאַנגען צו געבען אַ שבועה פאַר אַלע עדות.

דער ערשטער עדות איז לודוויק קורפּעס. ער האָט געקויפט פּאָמעראַנצען אין אַ געוועלב אויף פּזשעיאַזד גאַס, ווען ער איז אַהיימגעקומען און זיי אויפגעשניטען, האָט ער דערזעהן, אַז **דער גאַנ־צער זאַפט איז פון זיי אַרויסגעצויגען.** ער האָט אַליין געזעהן די לעכלעך אין די פּאָמעראַנצען זיי זענען געווען טרוקען און אָנגעפּילט מיט האָלץ... נישט קוקענדיג דערויף האָט ער זיי אויפגעגעסען און באַלד דערויף האָט ער בעקומען בויך־שמערצען. היות ער האָט די פּאָמעראַנצען געקויפט אין אַ קריסטליך געוועלב איז ער אויך אַהין אַוועק מיט אַ טענה. דער קריסטליכער געוועלבער האָט ערקלערט, אַז ער איז נישט שולדיג, ווייל די פּאָמעראַנצען האָט ער געקויפט ביי אַ יוד, דערפון דרינגט ער, אַז יודען ציהען אַרויס דעם זאַפט פון די פּאָמעראַנצען און פערסמ'ען.

פריי צו בעקענען דאָס געריכט מיט דעם כאַראַק־טער פון יודישען פאָלק.. הויבט וויטער אָן דער עדות צו רעדען.

דער פּאָרזיצער שטעלט איהם אָפּ, און ערקלערט, אַז מ'קען נאָר דאָ רעדען וועגען פּאָמעראַנצען און ציטרינען און נישט וועגען כאַראַקטער פון יודישען פאָלק.

אַדוו. וואַכטעל: מיט וואָס ציהען אַרויס די יודען דעם זאַפט פון די פּאָמעראַנצען?

— מיט אַ קליינעם שפּריצער, וועלכעם מען בע־נוצט צו מאַכען הינטער־הויטיגע איינשפּריצונגען.

קאַוואַלסקי: צי האָט איהר נישט געהאַט נאָך אַ פאַל ווען איהר זענט אָפּגענאַרט געוואָרען דורך יו־דען?

דער פּאָרזיצער דערלויבט נישט צו דער פראַגע, ווייל זי האָט נישט קיין שייכות צום פּראָצעס.

קאַוואַלסקי: די פראַגע האָט אַ שייכות צום פּראָ־צעס, אין דעם אַרטיקעל פון „אָרענדאַווניק" ווערט נישט געזאָגט, אַז דער אָדער יענער יחיד האָט בע־שווינדעלט, נאָר ס'רעדט זיך בכלל וועגען יודען, וועלכע זענען אַלע שווינדלער. פון דער פּראַגעוואַלט מען געקאָנט אַרויסדרינגען **אויף וואָס יודען** זענען אַלץ פעהיג. צוליב דעם שווינדלערישען כאַ־ראַקטער־שטריך פון יודישען פאָלק, איז אונמעגליך דאָס צוזאַמענלעבען מיט זיי.

דאָס געריכט ערקלערט, אַז ס'וועלען דערלאָזט ווערען נאָר פראַגען בנוגע פּאָמעראַנצען און ציטרי־נען.

אַדוו. וואַכטעל בעט צו פּראָטאָקאָלירען, אַז קאַ־וואַלסקי האָט ערקלערט, אַז אין דעם אַרטיקעל פון „אָרענדאַווניק" האָט מען געמיינט אַלע יודען.

דער עדות סאַבאַטשינסקי ערקלערט, אַז ער האָט געקויפט צוויי פּאָמעראַנצען און ווען ער האָט זיי געעפענט, איז נישט געווען קיין שום זאַפט. ער איז אַוועק אין רעדאַקציע פון „אָרענדאַווניק" און וועד־גען דעם דערצעהלט.

אַדוו. וואַכטעל: צי זענט איהר אַ מיטגליד פון דער ענדעקישער פּאַרטיי?

דער פּאָרזיצער דערלויבט נישט די דאָזיגע פראַ־גע.

דער מיטאַרבייטער פון „אָרענדאַווניק" שלעזש דערצעהלט, אַז אין רעדאַקציע זענען געקומען מענ־שען, וועלכע האָבען זיך בעקלאָגט, אַז די יודען צי־הען אַרויס דעם זאַפט פון די פּאָמעראַנצען און פער־סמ'ען זיי. ער אַליין איז געווען אויפ'ן מאַרק און געזעהן ווי מ'רופט צו באָיקאָטירען יודען, ווייל זיי פערסמ'ען די פּאָמעראַנצען.

דאָס זעלבע דערצעהלט אויך אַ צווייטער מיט־אַרבייטער פון „אָרענדאַווניק" ווײס.

דער עדות מאַרטשינקאָווא דערצעהלט אַ פּאַטע־טישע געשיכטע ווי אַזוי זי האָט זיך געריכט אויף געסט און האָט געוואָלט קויפען ציטרינען. זי איז אָדורכגעגאַנגען דעם גאַנצען לעאָנאַרד־פּלאַץ און נאָר געזעהן קליינע און פערפוילטע ציטרינען. זי איז אַזוי געגאַנגען אַ „פּערצוווייפעלטע" אין אַנדערע געוועלבער און ווידער דאָס איינענע. פּלוצלינג האָט זי דערזעהן אַ יוד מיט אַ קוישעל, אין וועלכען ס'האָ־בען זיך געפונען 40 גרויסע, שעהנע ציטרינען. זי האָט זיך דערפרעהט און געוואָלט קויפען ציטרינען, אָבער פּלוצלינג איז אָדורכגעלאָפען אַ 14־יאָהריגער צייטונגס־פערקויפער און צו איהר אַ געשריי געגע־בען, אַז **זי זאָל נישט קויפען די ציטרינען, ווייל זיי זענען פערסמ'ט,** זי האָט די ציטרי־נען נישט געקויפט, אָבער זי ווייס, אַז די ציטרינען זענען זיכער געווען פערסמ'ט, ווייל זיי האָבען געהאַט אַ בלאַסע קאָליר און אויך דער יודישער פערקויפער איז בלאַס געוואָרען...

דאַן קומען עטליכע עדות, וועלכע ווייסען, אמת נישט וועגען פּאָמעראַנצען און ציטרינען, אָבער ווי־לען דערצעהלען ווי אַזוי זיי זענען בכלל פערניכטעט געוואָרען דורך יודען.

דער פּאָרזיצער ערלויבט אָבער נישט צו בעריה־רען זייטיגע ענינים.

דער עדות אַלעקסאַנדער שוליץ האָט געקויפט פּאָמעראַנצען ביי יודען און קריסטען. די פּאָמעראַנ־צען זענען געווען אויסגעצויגען פון זאַפט און צו־קניימשט.

אַדוו. וואַכטעל: פאַרוואָס האָט איהר געקויפט צוקניטשטע פּאָמעראַנצען?

עדות: אין די געוועלבער און אויף די גאַסען ערלויבט מען נישט זיך אויסצוקלויבען.

די עדות'טע ראָדע דערצעהלט, אַז איהר מאַן האָט געקויפט ביי ישעיה זשעלזשניאַק 4 קעסטלעך פּאָמעראַנצען. ווען זי האָט אָנגעהויבען צו פערקוי־פען די פּאָמעראַנצען פון איין קעסטעל, האָבען די קונים אָנגעהויבען צוריקצוברענגען די סחורה, זאָ־גענדיג, אַז די פּאָמעראַנצען זענען אָהן זאַפט, זי האָט זיך אָנגעהויבען צוצוקוקען צו די פּאָמעראַנצען און בעמערקט, אַז זיי האָבען לעכלעך, דורך וועלכע מ'האָט וואַרשיינליך אַרויסגעצויגען דעם זאַפט. זי האָט אויך בעמערקט, אַז די פערפּאַקונג פון גאַנצען קעסטעל איז נישט אין אָרדנונג.

עקספּערט איגנאַטאָוויטש: צי זענען די פּאָמער־ראַנצען געקויפט געוואָרען אין אַ הורטאָווניע?

— יאָ.

אַדוו. וואַכטעל: פאַרוואָס האָט איהר נישט גע־מאָלדען דער פּאָליציי? פאַרוואָס האָט איהר נישט פערקלאָגט דעם סוחר?

מיין מאַן האָט מיר נישט געראָטען, איך בין גער וועזען פערצווייפעלט, וואָס איך האָב שאָדען געהאַט אַנ'ערך 30 זל. און בין געלאָפען דערציילען וועגען דעם אין דער רעדאַקציע פון „אָרענדאַווניק".

דער עדות גלאַדיש דערצעהלט, אַז ער איז צו־זאַמען מיט ראָדען געווען אין דער הורטאָווניע קוי־פען די 4 קעסטלעך פּאָמעראַנצען, וואו איין קעס־טעל איז געווען אויסגעטרוקענט, דער עדות ערקלערט אָבער קאַטעגאָריש, אַז דאָס קעסטעל איז געווען אונ־בעריהרט און נישט געעפענט. די קאָנפראָנטאַציע צווישען דער עדות'טע ראָדע און גלאַדיש'ן וועגען דעם, צי דער קאַסטען איז געווען אָפען אָדער פער־מאַכט גיט נישט קיין רעזולטאַט, יעדער פון זיי (ביידע עדות פון דער פערטיידיגונג) האַלט זיך ביי דאָס זייניגע.

דאָס געריכט נעהמט אויך אַ פּאָמעראַנץ און פרעגט אויס די עדות'טע, וואו זי האָ געזעהן די לעכער אין די פּאָמעראַנצען.

דאַן ווערט אויסגעהערט **דער עקספּערט גוסטאַוו איגנאַטאָוויטש.** זיין עקספּערטיזע איז בקיצור פאָלגענדע: ס'איז אונמעגליך אַרויסצו־ציהען דעם זאַפט פון פּאָמעראַנצען, קיין שום עפּער־נונג אין דער פּאָמעראַנץ קען מען נישט מאַכען, ווען מ'וויל אויסקוועטשען דעם זאַפט פון אַ פּאָמעראַנץ מוז מען זי אויפשניידען אויף דער העלפט. יעדע אַפילו די קלענסטע עפנונג אין אַ פּאָמעראַנץ ברענגט דורך עטליכע שעה שימעל אויף דעם אָרט.

דאָס זעלבע אויך, זאָגט דער עקספּערט, קען מען נישט בעפאַרבען אַ צוגעמאַכטע פּאָמעראַנץ. ס'איז גאַנץ נאַטירליך, אַז אין חודש מערץ טרעפט אויס־געטרוקענטע פּאָמעראַנצען, ס'איז אַ גאַנץ נאַטירלי־כע זאַך, אַז אין דער צייט זאָלען פּאָמעראַנצען אויס־געטרוקענט ווערען און דאָס אַלע מינים סיי פּאַלעס־טינער און סיי שפּאַנישע.

פּאָרזיצער: צי איז מעגליך, אַז די פּאָמעראַנצען זאָלען געשטאָכען ווערען דורך אַ נאָדעל, מיט וועל־כען מ'האָט אַרויסגעצויגען דעם זאַפט?

עקספּערט: איך קאָן מיר דאָס גאָרנישט פאָר־שטעלען. **אויב אימיצער וואָלט דאָס גע־וואָלט טון, וואָלט ער נאָר געקענט אַרויס בעקומען פון דער פּאָמעראַנץ נאָר עט־ליכע טראָפּענס זאַפט.** די פלעקלעך אויף די פּאָמעראַנצען האָבען געקענט זיין אָפּגעקלאַפּט ביים אָפּרייסען.

בכלל, האָט דער עקספּערט געזאָגט, פערשטעהט ער נישט, אַז עס לוינט אימיצען אַרויסצוציהען דעם זאַפט פון פּאָמעראַנצען, ווייל ס'איז נישט פאַראַן דערויף קיין פערווענדונג.

וואָס שייך ציטרינען, פערשטעהט אויך נישט דער עקספּערט, אַז מ'זאָל עפּעס בעגיסען מיט אַ פליסיגקייט, כדי זיי זאָלען בלייבען פריש. דער עקס־פּערט האָט נאָך וועגען דעם נישט געהערט, ווען אימיצער וואָלט געהאַט אַזאַ ערפינדונג, וואָלט ער געקענט מאַכען אַ פערמעגען דערביי.

אַדוו. וואַכטעל: צי ערלויבט מען אין די געוועל־בער אויסצוקלויבען פּאָמעראַנצען?

— יאָ, אין אַלע געוועלבער ערלויבט מען דאָס.

די ענדעקישע פערטיידיגער נעמען דעם עקספּערט אויף אַ פערהער און ווילען פון איהם אַרויסבעקומען אַז אין יאָהר 1935 איז דער פּאָמעראַנצען האַנדעל געלעגען אויסשליסליך אין יודישע הענט.

דער עקספּערט ערקלערט אָבער, אַז אויך קריסטען האָבען געהאַט דעם הורט־האַנדעל פון פּאָמעראַנצען און דער קריסטליכער סוחרים - פעראיין אין לאָדז האָט געהאַט אַ קאָנטיגענט פּאָמעראַנצען.

אַדוו. גראַבאָווסקי: צי זענט איהר אָפּהענגיג פון יודען?

דער פּאָרזיצער דערלאָזט נישט צו דער פראַגע.

אויפ'ן ריכטערטיש בעווייזען זיך עטליכע פּאָ־מעראַנצען און דאָקטאָרישע שפּריצען און דער עק־ספּערט מיט דעם ריכטער הויבען אָן צו מאַכען עק־ספּערימענטען, כדי אַרויסצוציהען זאַפט פון די פּאָ־מעראַנצען.

נאָך די דאָזיגע פּרובען, וועלכע רויערן אַ היפּשע צייט, ערקלערט דער פּאָרזיצער, אַז ביי 6 מאָל ...ציהען זאַפט פון דעם פּאָמעראַנץ איז אַרויסגע... געוואָרען קוים 30 קוביק מילימעטער זאַפט.

אַדוו. בירענצווייג פרעגט דעם עקספּערט... פאַרא פערדינסטען וואָלט געקענט האָבען... ווען ער זאָל אַרויסציהען דעם זאַפט פון פּאָמעראַ־צען?

עקספּערט: קיין שום פערדינסטען נישט...

קאַוואַלסקי: **צי האָט דער פערשטאָר־בענער דעפּוטאַט ווישליצקי געהאַט די קאָנצעסיע** אויף אַריינפיהרען דרום־פּרוכטען קיין פּוילען?

עקספּערט: קיינער האָט נישט געהאַט קיין ...ציעס, ווער ס'האָט געהאַט אַנ'ערלויבניש פון האַנדלס־מיניסטעריום האָט געהאַט די מעגליכקייט איינצו־ברענגען דרום־פּרוכטען.

אין דעם מאָמענט האָט געזאָלט פערהערט ווערן דער צווייטער עקספּערט אינזש. גאַבלין. ער ערקלערט אָבער, אַז אין די ענינים פון לעבענס־מיטעל איז ער נישט בעקאַנט און דעריבער קען ער זיך נישט אַרויס־זאָגען אין די ענינים. לויט'ן הסכם פון ביידע צדדים, ווערט דער עקספּערט בעפרייט פון דער עקספּערטיזע.

דערמיט ווערען די געריכט - פערהאַנדלונגען פערענדיגט און עס בעקומט דאָס וואָרט דער ציוויל-טער בעשולדיגער **אַדוו. וואַכטעל.** וועלכער האָט צווישען אַנדערן: איך בין זיכער, אַז די פערטיידיגער וועלען פּרובען צו געהן אין דער ריכטונג, אַז דער פּראָצעס זאָל אָנוליערט ווערען צוליב דעם, וואָס אין דעם אַרטיקעל פון „אָרענדאַוניק" ווערען נישט אָנגעטריפען געוואָרען קיין נעמען און אין איינצעלנע מענשען, אָבער אינסטיטוציעס קאָנען דעריבער נישט בעליידיגען, אַזוי, אַז נישט דער קליינהענדלער - פעראיין, און נישט די פּרוכטען־סעקציע און נישט איינצעלנע סוחרים האָבען געהאַט דאָס רעכט צו קלאָגען. דאָס איז אָבער נישט ריכטיג, ווייל אין דעם אַרטיקעל זענען שווער אָנגעגריפען געוואָרען די יודישע סוחרים, וועלכע מ'האָט בעשולדיגט אין וועלען פערסמ'ען מענשען. דער קליינהענדלער־פעראיין האָט דאָס רעכט צו שיצען דעם כבוד פון יודישען סוחר און אויך יעדער יודישער סוחר האָט דאָס רעכט צו שיצען זיין אייגענעם כבוד, וואָס „אָרענדאַווניק" האָט געשריבען, אַז מיט די דאָזיגע בעשולדיגונגען דעמאַסקירט ער בכלל די יודישע שווינדלעריען, אַזוי, אַז די בעשולדיגונג טרעפט געגען גאַנצען יודישען פאָלק. דאָס האָט אויך ... שטעטיגט דער אַדוואָקאַט קאַוואַלסקי, אַזוי אַז יעדער יוד האָט שוין איצט דאָס רעכט צו פערקלאָגען. ... האַנדעלט זיך וועגען אַ ברוטאַלען רכילות אויף ... רען צוליב ריינע קאָנקורענץ־טעמים. דער בעשול־דיגטער און זיינע פערטיידיגער האָבען געוואָלט ... ווייזען, אַז אַלץ וואָס זיי האָבען געשריבען איז אמת אָבער דאָס, וואָס די עדות האָבען געזאָגט, איז ... איין קאָמישע געשיכטע. און וועלכע פּראָצעסען ... נען בכלל שטענדיג פאַראַן אַ סך עדות. פאַרוואָס האָבען זיי זיך אַלע נישט געווענדעט צו דער פּאָלי־ציי און צו דער פּראָקוראַטור, נאָר צום „אָרענ־דאַווניק"? אָבער דערויף איז נישט פאַראַן קיין תּירוץ, ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגען בעליידיגען און העצען געגען יודען.

אַדוו. וואַכטעל בעט דאָס געריכט ווי נאָר ... צו בעשטראָפען דעם רעדאַקטאָר פון „אָרענדאַ־ווניק" און פערעפענטליכען דעם אורטייל אין צוויי ציי־טונגען.

אַדוו. בירענצווייג בעווייזט, אַז דער „אָרענ־דאַווניק" עקזיסטירט נאָר צוליב יודען־העצע. ... איז בעקאַנט, אַז אין פּאָליטישע, געזעלשאַפטליכע, רעליגיעזע און נאַציאָנאַליסטען פּראָצעסען ... גען זיך שטענדיג עדות, וועלכע ס'דוכט זיך, ... האָבען געזעהן אָדער געהערט, דאָס זענען פאַנאַ־טיקער און אויפגעהעצטע מענשען, אויך די העצע ... בלבולים געגען יודען איז בעקאַנטע זאַך. אין ... די: האָט איין פאָלק געהעצט געגען צווייטען. ס'איז דאָך בעקאַנט, אַז אין די רוימישע צייטען זענען ... קריסטען בעשולדיגט געוואָרען אין ריטועלע מאָר־דען, הערנאָך אָבער זענען די בעשולדיגונגען איבער־געוואָרפען געוואָרען אויף יודען.

ביים ביילים־פּראָצעס זענען געווען עדות, וועלכע האָבען אַליין געזעהן ווי ביילים האָט ערמאָרדעט ... שפּעטער נאָך דער רעוואָלוציע האָט מען אָבער געפונען דאָקומענטען, וועלכע בעווייזען אָהן שום ספק, אַז די גאַנצע ביילים־אַפערע איז אַראַנזשירט געוואָרען דורך סוכאָמלינאָוו'ן, וועלכער איז געווען אַ פּעטער און איבערגעקויפט דורך די דייטשען. די ...

(ווייטער זעה 10־טע זייט)

זאַל פילהאַרמאָניע טעל. 213-84 מיטוואָך, דעם 18 מערץ ד. י. 9 אָווענד אייגאייגציגער קאָנצערט
פון אָבערקאַנטאָר פון דער וואַרשאַווער סינאַגאָגע
א. ב. לעבאַראָוויטש
א. נ. נאָזשיק פערטרעטער פון אָבערקאַנטאָר ג. סירטאַ
אין פּראָגראַם: סינאַגאָגאַלע שאַפונגען, פאָלקס-לידער און אָפּערן-אַריעס. ביים קלאַוויר: ליכטערמאַן-דאַווידאָוויטש.
בילעטען פון 54 גר. ביז 2 זל. אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע ווי אויך אין די סערקישע זוקערניע, פּיעטריק. 12

וועט ה׳ קאַזאַקעוויטש אויפהערן מיט דער היטלער־ליטעראַטור?

אין דער וואַרשאָווער „נייער פאָלקסצייטונג" אין אָפּגעדרוקט פאָלגענדעס:

„נאָך מיט צוויי יאָהר צוריק האָט דער לאָדזער ...ודישער אַנטי־היטלער־קאָמיטעט בעזוכט דעם ...ייטונגס־קאָנטאָר פון ה׳ קאַזאַקעוויטש און אויפ־...עפאָדערט איהם, ער זאָל זיך אָפּזאָגן פון אַרייב־...פיהרען אין לאָדז פּאָגראָמישע היטלער־ליטעראַטור.

דער הער קאַזאַקעוויטש ווי אויך דער לייטער ...פון דער אונטערנעמונג י. שולמאַן האָבען צוגעזאָגט ...צו דערפילען די פאָדערונגען פון אַנטי־היטלער־קאָמיטעט. די לעצטע טעג זענען מיר געפאַלען אויף אַ שפור, וועלכער בעווייזט, אַז נישט קיין אַנדערער, ...ווי דער זעלבער הער קאַזאַקעוויטש ברענגט היט־...לער־ליטעראַטור קיין לאָדז.

...ווייזט אויס, אַז קאַזאַקעוויטש קאָן נישט די ...נעוואָסטזיניגע יודישע אַרבייטער און שאַצט נישט ...אָפּ זייער צאָרן בנוגע דעם היטלער־רעזשים.

די אַרבייטערשאַפט פאָדערט אָפּצושטעלען דעם ...אַריינפיהר פון דער היטלער־ליטעראַטור קיין לאָדז!

מיר וואַרטען אויף רעזולטאַטען."

הערש גאָלדבלאַט

...וועלכער האָט געוואוינט אויף ראָקאָטשיבער 30 ...ווערט גערופען אין זיין אייגענעם אינטערעס צו ...קומען צו הרב סעגאַל פּאָלודניאָוואַ 25.

פון צענטראַלע יוד. האַנדווערקער־פערבאַנד (פּילסודסקיעגאָ 69)

דער צענטראַלער יודישער האַנדווערקער־פער־באַנד, מאַכט אויפמערקזאַם, אַז די פאַרלעגענע שטייערן, וואָס זענען אויפ׳ן סמך פון דער פעראָר־דנונג פון 1־טען קוויעציען 1935 אויפגעהאַלטען געוואָרען דאָס איינמאַהנען ביז׳ן 1938 יאָהר, אונטערליגען נישט די איצטיגע הנחות.

די פאַרלעגענע שטייערן קען מען אין פערלויף ביז׳ן 31 ד. ח. אָפּצאָהלען אויף דעם אויפ׳ן אַז פאַר יעדע איינגעצאָהלטע 100 זל. ווערען אָפּגע־שריבען 250 זל.

אויף דעמזעלבען אויפ׳ן קען מען אויך אָפּצאָהלען די שטייערן מיט אָבליגאַציעס פון דער 6 פּראָצ. נאַציאָנאַלע הלואה ווי אויך אָבליגאַציעס פון דער 5 פּראָצ. קאָנווערסיבע הלואה פון 1924 יאָהר.

לויט דעם מיטטיילען פון דער האַנדעלס־און אינדוסטריע־קאַמער אין לאָדז, זענען מצד דעם צענטראַלען יודישען האַנדווערקער־פערבאַנד, אָנ־גענומען געוואָרען דורך דער „איזבאַ סקאַרבאָווי" לאָדז אַלס זאַכקענער (ביעגלעס) צום שאַצען די שטייערן אויפ׳ן יאָהר 1936/37 פאַרשטעהער פון פאָלגענדע פאַכען:

סוויטער־מאַכער: מ. בערעזאַ, א. באַכנער, א. גאָלדבערג, ז. גרייצער, פ. האַמערמעש, י. מ. שטערלינג, י. שוכהענדלער, א. וולאַך.

זאָקענמאַכער: מ. פינקעל, ר. האָפמאַן, י. לידא, י. מינצבערג, ח. רייכפלייש, מ. שטערן.

גאַבעלין־האַנדוועבער: מ. גורפינקעל, מ. גאָלדבערג, ש. אלשטיין, ב. ראַפּאָפּאָרט.

דרוקערייען און גראַפישע אַנשטאַלטען: מ. ראַפּאָפּאָרט, מ. שייניאַק, ז. שאלאדאיעוסקי, מ. שטשעכשינסקי.

קאָנדיטאָרייען־פערקויף: ש. קאַראַ, א. קאַטעק, י. וויינבערג.

ביזשוטעריען־פערקויף: מ. מיזעס, ש. סענ־דאָיוסקי. ע. קאַנטאָר.

שאַכטעל־מאַכער: ש. פרענקיעל, ה. זאַקליקאָיוסקי, ש. קועשר, מ. פרענקעל, א. קירשטיין, ז. לוקסענבורג, ד. פרענקעל, ל. פערלמוטער, א. זוזאַק, ל. לוקסענבורג.

יאַליזענמאַכער: ה. גלאַס, ר. גראַבאָוויעצקי א. זילבערבערג.

גלאַזוואַרג־פערקויף: שמעון מיעדזיבאָווסקי, שלמה פיינער.

די אויבענדערמאָנטע זאַכקענער זענען בלויז פון די קליינ־אינדוסטריע־פאַכען, וואָס זענען מצד דער צענטראַלע. בעזונדער האָט די צענטראַלע בעקומען זאַכקענער (ביעגלעס) פאַר אַלע בעזונדערע האַנדווערקער פאַכען.

אַלע האַנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער קענען זיך בעקענען מיט דער רשימה פון אַלע ביעגליס — (פון קליינאינדוסטריע און האַנדווערקער פאַכען) צום שאַצען די שטייערן אין יאָהר 1936 — אין קאַנצעלאַריע פון פערבאַנד.

זעלבסטמאָרד פון אַ יודישען יונגערמאַן אין האָטעל „מאַנאַפאַל"

(א) אין האָטעל „מאַנאַפאַל" (זאַוואַדזקאַ 7), איז אין אַ צימער בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער 45 יאָהריגער בוכהאַלטער יוסף דאַווידזאָן (סקלאַדאָוואַ 19). דאַווידזאָן איז נעכטען געקומען אין האָטעל אַריין און גענומען אַ צימער פאַר וועלכען ער האָט פריהער בעצאָהלט.

די דינערשאַפט איז אויסגעקומען פערדעכטיג, וואָס ער געהט נישט ...... פון צימער, האָבען זיי געעפענט די טיר. דאָ האָבען זיי געזעהען ליגען דאַווידזאָנען אין בעט. אויפ׳ן נאַכט־טישעל איז גע־שטאַנען אַ פלעשעלע סם. די אַרויסגערופענע פּאַ־גאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט די ערשטע הילף, און אין אַן ערנסטען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

ביי איהם האָט מען געפונען אַ בריף אין וועל־כען ער שרייבט, אַז ער בעגעהט זעלבסטמאָרד. די סבות פון דעם שריט גיט ער נישט אָן.

עקסטרא טעלעגראַם!

נעכטען אין 2־טען ציהונגס־טאָג פון דער II קלאַס, 35־טע מלוכה־לאָטעריע איז דאָס גרויסע געווינס פון

10.000 זל. אויף נומער 58923

געפאַלען אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון

גוטמאַן צווייגהאַפט, לאָדז, זשגאָוסקא 1.

ווידער אַ גרויס געווינס אין לאָדז!

נעכטען אין 2־טען ציהונגס־טאָג פון דער 2־טער קלאַס איז דאָס גרויסע געווינס פון

10.000 זל. אויף נומער 59708

ווי אויך 1.000 זל. אויף נומער 35424

ווידער געפאַלען אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון

F. BRAJTSZTAJN

לאָדז, פּיעטריקאָווער 14.

ציהונג פון דער מלוכה־לאָטעריע

2־טע קלאַס; 2־טער טאָג

10,000 zł. — 62031, 140568, 165980.
2,000 zł. — 90523, 184130.
1,000 zł. — 35424, 138332, 168960, 183848.
500 zł. — 24518, 24537, 34589, 118552 131515, 37561, 77410, 143015, 184835.
400 zł. — 392, 32848, 40841, 77030, 106450, 111888, 146266, 181527, 190775.
250 zł. — 15557, 45510, 57198, 70367, 73884, 85706, 98937, 131025, 131584, 176236, 187427.
200 zł. — 8521, 12675, 44173, 50129, 60799, 71731, 75059, 76127, 83294, 88245, 96781, 109896, 114167, 120629, 125274, 128935, 131907, 135698, 136892, 138528, 144681, 151493, 152359, 156065, 155549, 141213, 167219, 181337, 187151, 190079.

Po zł. 50, z literą s zł. 150.

192 232 50 498 532 634 39s 708 31 80s 852 929s 73s 96s 1178 244 2112 86s 205 307 400 93 666 723s 3051 444 4075s 145 95s 336s 474 570 610s 700 5049s 241 366s 428 544 628 864 942 6232 539s 57 927 97 7063s 79s 373 581 685 728s 837s 95 924s 8188s 280 734s 35 66s 867s 937s 9177s 86 285s 478s 758 66 931

10082 234s 336 421s 24s 615 927 11223s 97 311 541 654 12208 36 361 645s 754s 65 968s 13046s 53s 112s 38 425s 743s 914s 14415s 47s 721s 15206 367 629s 723s 74s 843 16209s 83 307s 50s 610s 25 39 780s 827s 924 17070 437 583s 634 874s 94 995 18029 117 439 510 657 19280s 321 52s 71 773 93s

20258 70s 965 91 21273 357 440s 521s 600s 744 73s 873 22714 64 79 23068 300 805 921 68 76 24032s 370 424 665 746s 99 25057s 195 292 483s 526s 631 32s 736s 817s 26013s 167s 94 228s 86s 88s 506s 644 837 84 981 27203 61 2s 393s 494s 28024 162 258 71 87 634 801s 29056 7 61 240 301s 15 41 59s 511s 24 728s 814 84s 933s 50

30066s 201 86s 548 761s 923s 31084s 95 235s 733 59 930s 32033 48 137 89 602 705 29s 33307 421 510s 63 662 66s 34010s 57 274s 308 720s 35120 202s 319 805 79s 36074s 206 50s 4s 434 510 85s 702 89 845 37066 107s 26 55 217 27 301 451s 561 825s 38137 235 48 97 460 721 832s 912 39066 198s 754s 960.

40047s 87 246 538 41126 63s 301 22s 878s 42062 163 682 43072s 202s 18 17s 316 475 516 698 713 897 44144
404s 784 837 59 45104 432 804 958s 60 46039 115 90 274s 437s 530 82 47157 601 48093 106 332 467 49143 65s 205 457 58 673 813s 981.

50018 498s 936 51001s 36 80 s 213 578 884 52082 209s 39s 94 419 553 814 60s 73s 53095 130 6 57 490 519 64 823 924 44s 54113s 308 455 664s 55177 327s 53s 423 522s 620s 88s 706s 45s 56106s 252 357s 438 508s 91 745s 921s 57402 109 628s 42s 741 904s 58259 449s 69 626s 52s 96 59049s 390 575 941 94

60003s 49s 273 516 880 61066s 142 57 795s 903 23s 65s 67041 56 351 672s 63398 520 602s 16 758s 96 807 914 64598s 600 763 65575 824 34s 66248s 426 48s 67021s 153 289 94s 320 37 510 789 957 99 68178s 243 88 316 42s 503 97 655 749 824 69097s 482s 529s 60s 624 83

70010 65 140 206 483s 564s 98 910 71354s 864s 72048 533 620 73372 483 683 711 836s 72 74014 407 650 705 997 75243 510s 73 759 868s 912 20 70s 76029 109 499 507s 844 77046 127s 410 869 991 78141 79386 520 663 725

80317 579s 628 57s 836s 81 81270s 461 658 82228 45s 597 819 83105 264 629 805 46 84164 68 454s 950 58s 85223s 36 344s 511s 93s 706 86147 399s 433s 666s 701s 824s 965 87063 226s 461s 505 685 88020s 77s 203 57s 92s 669 96 762s 926s 89600s 90s 850s 87s

90074s 194 96 209 339s 457s 568 816 91268 501 65 678 802s 55 910 91 92509s 76s 743 55 93044 204 478s 562s 613 700 815s 94189s 250 351 552 725s 955s 95136 51 346s 709s 804s 968 73s 96122 403s 724 819s 97032 209 473 98091s 428 520 875 946 72 99014 64 187 316 478 784s.

100034s 75 165 815s 34s 101091 461s 709 72s 68s 828s 912s 33s 102049 163s 467s 969s 103068 147 84s 339 580 731 104259s 78s 382 473 513 699 842 935s 105018 24 244 65 392 845 106119 41s 58 68 436 668s 833s 918 107505 695 807 12 108089s 271 849 92 970s 109276 524 830s 51s

110158 379 854 111009 15 357s 420 519 600 837s 991 112072 334 54 501 17 672s 810 949 113111s 208 371s 89s 523 745 982 114020s 119s 56s 330 414 580 92 650 811s 946s 115297 375s 581 760 54 92 827 116152s 372 560 600s 827 35s 953 89s 117303 485 656 118051 534s 86 119276s 91 308 432s 37 43 630 756 885 930s

120017s 123 308 434s 622s 732 815s 84s 121105s 200 551s 610 846s 122146s 226 67s 438s 766s 853 123215s 20s 536 94 668 84 771s 124453 640 804s 976s 125330s 536s 73s 932 126116s 404 95 634s 984 127050 188s 206 349 502s 36s 64 603 128324s 415 718 862 929 35s 50 129051 177s 241s 431 554 651 59 736 85

130069 411s 613 875 131115 495 612 708 919 132289 337s 503s 690 976 133057s 64s 251s 367s 517 603 902s 134115s 63 279s 449 135030s 104 80 323 788 956 136178 375 554 687s 742s 60 954 137244s 447 511s 71s 652s 719 54s 837 138015s 239 526s 38 841 65s 968 139251s 434 911

140047s 73 893 141299 933 59s 142063 106 556 617s 143055 361 487 558 959 149103s 531 618 25 838 74 914 68 145061 716s 826 998s 146000s 02 195 222 319s 588 635s 772s 958 147042 251s 576 82s 722 30s 948 148276s 724 67 78 827 90s 149150 71s 302 72 415s 642 94 716 928s

150207 24 595s 733s 921s 151032s 79s 304 19 410 61 624 91 747s 49 94s 940s 55s 152058s 574s 785 849s 982s 153071s 121 35 96 415s 626s 815s 30s 44s 70s 154458 561s 651 858 963 155080s 141 274 505s 45s 834s 156051s 66s 102 91 480 771 896 903 157046 338 561s 621s 58s 772 881s 927 47s 61 76 99 158069 92 333 53s 740s 805s 159059s 326s 83 643 815s

160187s 31s 364 437s 643s 758 161173s 205 415 805 99 162927 163064 9 188 214 51 62s 79s 460 617s 758s 164126 36 246 360s 618s 722 887s 924s 92 165152 62 82s 250 85 466s 76s 826 166063 174s 228 567 167054 85 88 99 348s 420 59 790 842 958 168089 161 305s 63 439 646 824s 944s 169715

170353s 84s 494s 533 51 676 749 817 171242s 362s 589s 655 761s 172477 606s 28s 74s 845 173004s 75s 85 484 816s 50 908s 41s 174198 245 364s 533 59 733 38s 822s 952 175110 217 577 854 176245 9s2 98 307 16s 38s 51 873 900 62s 177193 414 531 64s 178000s 42 163s 209s 391 456 64s 524s 84 900 907s 79 179107 266s 489 670s 706 97s 944s

180072 80s 177s 285 310s 481s 808 181029 477 874s 183189 219s 25 453 585 695 779s 957s 184096s 146 425 48 545s 685 926s 185848 930 186166 690 187051 151 87 332 427 690 188102s 36s 306 11 411s 525 661s 745 189100s 94 310 438s 948 75s 82s

190079s 152s 462s 611 797s 191168 410 96s 517s 28s 642 714 927s 192026 57s 261 367 59 77 91s 500 82 660s 68 769 824s 193019s 165 377s 458 723s 58 836s 194081 130s 64s 520 649 713 79 854s

W drugim ciągnieniu padło:
25,000 zł. — 133122.
10,000 zł. — 58923, 59708, 90593.
5,000 zł. — 28751.
2,000 zł. — 72999, 142114, 179179.
1,000 zł. — 13501, 99593, 109479, 134505.

500 zł. — 159, 2923, 135904, 165896, 189516.
400 zł. — 44935, 64003, 89915, 92062, 128694, 129774, 144000.
250 zł. — 11690, 39457, 54209, 86070, 101467, 113661, 118330, 123823, 124083, 126870, 130271, 130382, 130504, 159705, 173413, 175669, 193424.
200 zł. — 3306, 6178, 8970, 27478, 30934, 51266, 82345, 95496, 96820, 100303 100856, 115723, 137640, 148913, 160622, 171214, 173843, 178197, 181797, 182462, 191026.

Wygrane po 50 zł., z literą s po 150 zł.

17s 140 56s 307s 483 587 698s 1122 208s 305s 3306 550 61 4282s 534s 626s 724s 849s 78 5153s 273 435 816 6030 108 259 7052 74s 510 34s 808 8059 84s 333 545 89 660s 9196 627 754s 960s

10301 462s 628 909s 11241 802 987s 12463 711 13196 343s 588 747 14450 15308s 16395s 508 825s 17254 619 19346s 477

20137s 420s 593 21142 753s 22275 322s 551 767s 23141 675s 24007 08s 119 721s 851 25021 578 759s 852 26280 676s 953 27499s 28462s 620 704 29092 471s 801 985s

30175s 246s 822 31070s 147 236 384 519 32133s 461s 518 996 33182s 730 77 34612s 35185 36161s 231s 346s 739s 37736 880s 38018 39004s 790.

40268 533 815 41109 300 444s 919 42213s 393 662 832s 82s 43490s 643 728s 65s 69 959 44243s 385 406s 712s 98 45352 592 691 810 46442s 558 67 832s 970 47020 504 48691 716s 49843.

50153s 684 51594 52528s 63s 53603 991s 54116 625 43s 839 55039 70 632s 62 56828s 57762 58203 685s 865s 59000 764s 93 862s.

60000s 176s 61058 432s 502 645 959 62021s 144 524s 606 63198s 413 561 64465 662s 935s 65726 845 66218 67317s 736s 69622 87s 850

70428 34 71414s 771 805 72014s 247s 570 762 865s 924 73817 965 74132s 253 75 403s 639 724s 817 76233s 336s 893 77324s 642 78034s 79056 615s 922s

80035s 60s 547 81298 425 619 848s 947s 82083 534s 41s 47s 83389 998s 84084 85035 111s 743 886 86155 600s 808 935s 87097s 736s 981 89015s

90727 855 91334 56s 401s 745 968s 92430s 84s 727 93248s 426s 510 721 94318 37s 742 95487s 889s 96107 274s 423s 566s 909s 29s 97552 709 98168 342s 775 99058 141s 345s 581 815.

100325 432s 101099 381 851 102037 115 324 103047s 637 104390 793 988 90s 105052s 547 741s 808 28 32 106541s 107067 75 285s 337 960 108036s 537s 59 606s 991s 109366s 994s 110363 627s 88 111091 246 584 112397 688s 92 113102 49 431s 784 850 114153s 219 693 982 115053 495 750 920s 116064s 297 743 802s 117148 414s 893 119037 215s

120141 88s 858s 122361s 123276 90s 582 667 124261 369 125078 822 126185 410s 825 923 127539 128205s 793 942 129395s 868

130217s 400 523s 131285 480s 132287 317s 408s 133949s 134181 337s 566 135295 136287 318 942 137029 166 367 805 138166 542s 80s 808s 139258

140420s 836 141089 841s 142028 218 548 143113 457s 690s 992 144111 347s 550 661s 145113 387 635 146005 178s 356s 608s 13 90 147216 443s 583 148070 899 988s

150541 151722s 843s 89s 152282s 392 601 17 22s 872 153216 975 154270s 72 406 637 768 75 813s 155254 358s 94 664s 941s 156274 661 870s 992s 158033 850 900s 159713s 30s

160526s 81s 871 979 161209s 373s 721 162003s 497 750s 890 163467 539s 976 164628 859 165635 166849s 167043 361 799s 802 168434s 735s 169323

170080 171099s 181s 253 316 630s 172431s 541s 173009 29s 475 503s 727s 174590s 175039s 45 106 406s 176706 807 79 972 81s 177977 178459 844 68s 19065

180069s 619 85s 181797 182346s 527 42 631

183532s 48 55s 633 719s 184220s 615s 186275 90s 558s 606 47 927 187366s 736 64 188492s 791s 97 849s 189127

190297s 351 915 191039s 560 994s 192564 606 193271 853 996s 194204 562s

CIĄGNIENIE 3-cie.

Po zł. 50, z literą s zł. 150.

61 398s 934 1022 420 85 666 2672 956s 3256 68s 791s 849 4313 90 899 5447 714s 896 6609 7059 256 316 718s 828 956 8010s 435 510s 692 974 75 9275 664 965

10017 135s 64s 11197 252 825 12153 72 593s 689 13226 322 600s 14537 837s 15027 202 417 50 614 16424s 690s 783s 837s 17009 35s 412s 981s 87 18934 95s 19066s 261s 849.

20116 684 976s 21169s 815 901 62s 22452 583 86s 23323s 24342s 250290 647 802 930 26276s 677 27478 28014 447 29501.

30095 159 681s 83 866s 31223 766s 854 32599s 959s 33227s 63 470 603 34440 35380 454 562s 973 36203s 775 802 37257 987 39375s.

40678 41215s 88 457 557 966 42086s 196s 237s 581 725s 933 43290 630s 44166 392 455 823s 89s 45743s 46083 106 403s 766 991s 47556 62s 48769s 49565s 97 656.

50014s 108s 338s 48s 51 468 51110 552 52284s 613 55293s 56169s 509 667 57326 561 997s 58727s 52 59303 663s 766.

60660 816 61031 414s 701 78 62527s 28s 63915s 64107 295s 340s 913s 65043 178s 92s 66551s 68821s 69007 20 218s.

70107s 288 404s 948s 90s 71793 72026 997s 73859 62 74523s.

75583 881 76328 545s 78024s 229 453 68 645s 715 848 79367s 451

80200 08 433s 777s 888s 81839s 82175 291s 348 84780 879 85209 375s 87028 275s 91 88125s 422 639s 909 67 89114s 396 710s

90786 91178 454s 92053 93094s 259s 436s 500 94437s 69s 599s 659 914s 95404 578 685s 796 96212s 911s 97132 253s 98365s 446 504 45s 99325 70s 804 23s 931s.

100097s 180s 330s 855s 101202 86s 452s 756s 898 911s 102994s 103106s 465 589 104022 704s 105279 498s 106043 54s 189s 245s 320 518 908s 72s 107578 727 84s 96 876 108050 603 721 109311 748 950s.

110258 355 485s 646 703s 08s 111013s 115s 341 67s 598 709 946 113351s 684 743 989s 114211s 115580s 639 975 116099s 581 845 117407 867 118055 558 920s 66s 119014 626 797 891 915 28

120446 554s 843 121296 390 411 900 122209 123147s 825 957 124179s 306s 45s 472 125061s 326s 502 42 949s 74 126453s 78 791 817 127011s 920 128097s 129204s 209s 479 670s 86s 748 87 986s

130028s 657s 82s 131253 424s 822s 132179 609 851s 926 84s 133894s 983 134448s 71 135567s 136135s 97 469s 966 137743s 836 138413s 16 139253s 518s 41s 87 781

140261s 80s 537 98s 783s 911s 141971 72 142011s011s 179 143142 37 548s 87 673s 767 73s 973 144172 594 662 791s 145024s 75 143s 146204s 38s 459 556s 147225s 338 567 148245s 457 770 75 149431 537 57 661 778s

150141s 96 151245s 398 152156 205s 41s 914s 88 153 052 149 155133 490 653 761s 15776 587s 610 158090s 684 159431s 698s.

160075 460 553s 95 732 161026 242 926 162248 529s 163042s 314s 447 502 663s 164003 169 898 165057 58s 157s 740s 998 166385 474s 167431s 59 642 936 168902s 169136 283s 769 77.

170557 961 171373 172096s 274 86s 768s 173068 716s 174300 79 543s 675s 176627 177075 561s 704 178084 143 179348s 634s.

180639 181107 402 182427 655s 878 183122s 698s 727s 34 829 184113 591s 759s 185348 529 90 776s 186620 188206s 547 862s 189043s 398 837.

190120 255 346 496s 645 191215 384 933s 192072 101 285 193875 941 57 194671 703s 939s 95.

פערמשפט דעם רעדאקטאר פון „ארענדאווניק"

(ענדע פון דער 8־טער זייט)

ווען האבען בעוויזען פאר וועמענס געלד און מיט וואס פארא ציל דער ביילים־פראצעס איז ארגאנזירט געווארען. אויך דא זענען פארהאן עדות, אבער קיי־נער פון זיי האט נישט ערקלערט, אז ער זאל האבען געזעהן ווי א יוד ציהט ארויס דעם זאפט, פארבט די פאמעראנצען און בריהט די ציטרינען. דער רעד־אקטאר וויס גאנץ גוט, אז דאס איז נישט אמת, פונדעסטוועגען העצט ער בסדר. דער „ארענדאווניק" ווערט ארויסגעגעבען פאר די פינסטערסטע מאסען און דעריבער דארף דער רעדאקטאר בעשטראפט ווערען, אז די מאסען זאלען וויסען, אז דאס איז ליגען. נאך פאמעראנצען־בלבולים קומען אנדערע זאכען.

דאן רעדט דער ערשטער ענדעקישער אדוואקאט שווינדלער: ער זאגט, אז די אינסטיטוציעס, וועלכע האבען פערקלאגט דעם „ארענדאוניק" האבען נישט געהאט קיין רעכט דערצו, אויב דאס יודישע פאלק האט זיך בעליידיגט פון דעם ארטיקעל אין „ארענ־דאווניק" האט געדארפט פערקלאגען די יודישע גמי־נע, איבריגענס, איז אלץ, וואס איז געשריבען אמת. אויב מ'וויל פערשטעהן, אז אלע יודען זענען שווינ־דלער און פערברעכער דארף מען זיך אריינטראכטען אין זייער עטיק און מאראל, וועלכער איז ניהריגער ווי די קריסטליכע, זיי זענען ערצויגען געווארען אויפ'ן תלמוד און **וואס דער תלמוד איז, האבען אונז שוין איבערגעגעבען אין זייערע ווערק דער גלח פראנייטיס, גלח טשעטשאק, ניעמאיעווסקי און מאראוו־סקי.** דער אדוואקאט הויבט אן צו ציטירען גאנצע אפזאצען פון תלמוד וועגען דעם, אז „יודען מעגען בעשווינדלען גוים", דער תלמוד בעוויזט די עטיק, אויף וועלכע די יודען זענען ערצויגען געווארען, געוויס ווילען מיר אויסשליסען די יודען פון פוילישען לעבען אלס שעדיגער אזוי ווי דער תלמוד האט זיי געהויסען.

דער אדוואקאט וויל ווייטער לייענען די אפשני־טען פון תלמוד, אבער דער פאריזיצער דערלאזט נישט דערצו.

אדוו. שווינדלער זאגט נאך, אז דאס וואס מ'האט אין די הוימיישע צייטען געמאכט בלבולים אויף קרים טען איז עס געווען פראוואצירט דורך יודען.

דאן רעדט דער אדוו. קאוואלסקי, ער זאגט אז אויב מ'וויל פערשטעהן אז יודען פארבען און פערסמען די פאמעראנצען און ציטריבען דארף מען קענען זייער תלמודישען עטיק, דער עקספערט איגנאטאוויטש קען דאס נישט פערשטעהן, ווייל ער איז א פוילישער סוחר און איהם וואלט דאס קיינמאל נישט איינגעפאלען, דער תלמוד ערלויבט די יודען צו הרגענען קריסטען און זיי צו בעשוינ־דלען, דער „ארענדאוניק" קעמפט פאר ארויסטריי־בען די יודען פון פוילען, אין דער היגויכט קומט איצט פאר א רעוואלוציע אין פוילען (דער פאר־זיצער שטעלט איהם אפ) נישט בלויז די ענדעקעס נאר אלע פאלאקען ווילען ארויסטרייבען די יודען, אפילו דער יוד מאטיס פראמער (?) שרייבט, אז די יודען קענען מעהר נישט פערבלייבען אין איי־ראפא און מוזען ארויס פון דאנען. קאוואלסקי לייענט דעם תלמוד און רעדט איין אידיאטסטווע נאך דער אנדערער, לעגט פאר, אז דער פראצעס זאל ווידער אפגעלעגט ווערען און מ'זאל ארויסרופען 2 נייע עקספערטען: דעם גלח טשעטשאק אלס תלמוד־קענער, וועלכער וועט ערקלעהרען, אז יודען מעגען פערסמען קריסטען און א צווייטען עקספערט פון דער העכערער אגראר־שול, אז ס'איז מעגליך ארויסצוציהען דעם זאפט פון די פאמעראנצען און זיי צו פערסמען, אויב דאס געריכט וועט נישט איינגעהן דערויף בעט ער צו בעפרייען דעם אנגעקלאגטען.

דאן רעדט דער דריטער „תלמוד־קענער" אדוו. גראבאווסקי, ער וואונדערט זיך פארוואס די יודען האבען גראד איצט פערפיהרט א פראצעס געגען א „כלומרשטען" בלבול וואס מ'האט אויף זיי גע־מאכט, פארוואס האבען זיי נישט פערפיהרט קיין פראצעסען געגען די אלע, וועלכע האבען אנגעשרי־בען גרויסע ווערק וועגען דער עטיק פון תלמוד און וועגען זייערע וועלט־מאכט, מיר מיינען נישט דא, זאגט דער אדוואקאט, די פאות־יודען נאר די וועלכע שפעקולירען אויף די דאזיגע יודען, ער אטאקירט ווייטער שארף דעם עקספערט איגאנטא וויטש און זאגט, אז יודען ,וועלכע האבען אין זייער הגדה דעם שפוך חמתך זענען אויף אלץ פעהיג, ער בעט צו בעפרייען זיין קליענט.

דאס געריכט געהט איועק אויף א בעראטונג נאך וועלכער ס'ווערט ארויסגעטראגען אנ'אורטייל, לויט וועלכען דער רעדאקטאר פון „ארענדאווניק" ווערט פערמשפט אויף א חודש אונבעדינגטען ארעסט און 200 זלאטיס שטראף אדער ווייטערדיגע 20 טאג ארעסט און צו בעצאהלען די געריכטס־קאסטען.

אין די מאטיוון פון אורטייל ווערט געזאגט, אז מ'טאר נישט גענעראליזירען אז אלע יודען זענען שווינדלער, ווייל אויב אזוי וואלט יעדער יוד ,וועלכער ווערט בעשולדיגט אין שווינדעל גע־מוזט פערמשפט ווערען און יעדער פאלאק וועלכער ווערט בעשולדיגט וואלט געמוזט בעפרייט ווערען, דאס געזעץ קען נישט אזעלכע זאכען, דער קליינ־הענדלער־פעראיין און יעדער יודישער פרוכטען־סוחר האט זיך געקענט געפינען בעליידיגט פון ארטיקעל אין ארענדאווניק און פערקלאגען, די עדות אין דעם פראצעס קען מען נישט גלויבען. ס'איז נישט מעגליך אז מ'זאל האבען ארויסגעצוי־גען דעם זאפט פון די פאמעראנצען, ווייל פון 200 פאמעראנצען וואלט מען מיט א שפריץ געקענט ארויסציהען קוים א גלאז פאמעראנצען־זאפט, אין א מלוכה ווי פוילען וואס שטיצט זיך אויף רעכט טאר מען נישט בעליידיגען אויף דעם אופן א גאנצע נאציאנאליטעט, צוליב דעם איז דער רעדאק־טאר פון „ארענדאווניק" בעשטראפט געווארען, די פערטיידיגער האבען אנגעקינדיגט אנ'אפעלאציע.

אנשטעקענדע קראנקהייטען אין לאדז

פון 8 ביז'ן 14 מערץ זענען אין דער געזונט־הייטס־אפטיילונג ביי דער שטאט־פערוואלטונג אנ־געמאלדען געווארען פאלגענדע פאלען פון אנ־שטעקענדע קראנקהייטען:

בויך־טיפוס 8 פאלען, [illegible] — 16 פאלען, שקארלאטין 21 פאלען, מאזלען — 29 פאלען, דיפטעריע [illegible] — 3 פאלען, קאקלוש 7 פאלען, קימפעט־היץ — 1 פאל, הייבע־מעדיגע 1 פאל.

מארגען דער קאנצערט פון אבערקאנטער בלעכארוויטש אין פילהארמאניע

די ידיעה וועגען ארויסטריט פון ש"ץ [illegible] נאזשיק'ס שוהל אין ווארשא ה' בלעכאראוויטש [illegible] ארויסגערופען א פערשטענדליכען אינטערעס [illegible] די ליבהאבער פון דער סינאגאגאלער און פאלקס־[illegible] דער ה' בלעכאראוויטש האט זיך קונה שם געווען [illegible] לאדז מיט זיין לעצטען ארויסטריט אלס סאליסט [illegible] אראטאריום „יציאת מצרים" פון הענדעל. עס [illegible] האפען, אז זיין איצטיגער קאנצערט וועט ערפ[illegible] בעזוכט ווערען.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

מאריס שווארץ לעצטע אכט געזעגענ[illegible] פארשטעלונגען פון י. זינגערס „יאשע קאלב"

נאר איבריגע געציילטע טעג נאך וועט געגעבן [illegible] רען מאריס שווארץ גראנדיעזע אויפפיהרונג [illegible] קאלב". „יאשע קאלב" איז נישט נאר דער גרעסטער [illegible] אויך דער שענסטער ספעקטאקל, וואס מיר האבען אין [illegible] לעצטער צייט געזעהן. בילד, פלאסטיק, אינהאלט [illegible] סער סינטעז וואס פערבאפט און בעצויבערט.

אין „יאשע קאלב" זעהען מיר נישט נאר [illegible] שווארץ'ן דעם גרויסען רעזשיסאר, נאר אויך דעם [illegible] ראנגיגען מייסטער אקטיאר. זיין שוישפילערישע [illegible] מונג אין „יאשע קאלב" אלס ניעשאווער רבי [illegible] קרעאירט אוונד פאר אוונד, בראש פון קינסטלער [illegible] סאמבל, איז פון די זעלטענע קונסט געניסען, וואס [illegible] אלעמאל האט מען די זכיה צו האבען.

קאנצערט פון אלפרעד קארטא אין פילהארמאניע

היינטיגען דאנערשטאג קומט פאר אין פילהארמ[illegible] דער לאנג־ערווארטעטער קאנצערט פון וועלט־בער[illegible] פיאניסט, אלפרעד קארטא, וועלכער וועט וועט צו[illegible] אויספיהרען די שאפונגען פון: בעטהאווען, שומאן, [illegible] פען און אנדערע.

לעצטער קאנצערט פון איזא קרעמער

אויפן אלגעמיינעם פערלאנג, איז דער דירעק[illegible] פון פילהארמאניע געלונגען אויפצוהאלטען די קינס[illegible] לערין איזא קרעמער אויף נאך איין קאנצערט, וואס [illegible] פאר שבת דעם 21 ה. ח. אין אוונט.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15. טעל. 149-07
ספעציעל־ארצט פאר מענער - שוועכע בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 9—1 פערמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע - פרייזען

ד"ר. מעד.
HALTRECHT
ספעציעל־ארצט פאר הויט - געשלעכטס־ קראנקהייטען און מענער־שוועכע
נעמט אן פון 8.30 ביז 9.30 אוונט.
פיעטריקאווער 10. טעל. 245-21
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן
נעמט אן אויך אין דער ווענעראלאגישער לעטשניצע
פיעטריקאווער 161 פון 9 פריה ביז 2 מיטאג

קלאנג־קינא CAPITOL זאוואדזקא 16
היינט און פאל־גענדע טעג! גרויסער פילם
מעבער האבן גערן ווייבלעך
אונטער'ן נאמען: JOAN GRAWFORD אין דער הויפט־ראל
אויסערן פראגראם: קלאנג־צוגאבן
אנהויב אין וואכ. טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג.

פריוואטע רעטונגס־פאגאטאוויע
פלאץ וואלנאשטשי 10
טעל. 2222-6
אין משך פון א יבערריס ביי טאג און ביינאכט, פראקטישע הילף אין אלע ספעציאליטעטען.

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ
קאמיסיאנס־לאגער
פון פערשידענע מאדערן
מעבעל
נייע און געניצטע, ווי אויך היגיענישע מאטראצען, כאזשעלאנגען, מאטראצען
א. ווייצמאן
שענקעוויטשא 6. טעל. 191-00.

א שטריקער,
וואס ארבייט שנעל און בעסער
פון 12 ביז 10 פאר מאשינען, קען זיך מעלדען פון
S. TENENBAUM
פיעטריקאווער 38, טעל. 179-60.

וויכטיג פאר שרייבמאשינען, פיאלאן־הורטאוניקעס
די גראפישע י. קוטא
27 שוראמסקיעגא
פערקויפט קוואדריקס פון 4.25 זל. קלירעס 8.50 זל.

הילף און רפואה פאר ברוך־קראנקע
(רוימטורען) אויף פערשטאפונג, גוטעל ביי מענער, פרויען און קינדער...
ספעציאליסט Ortoped NATAN RAPAPORT
פון 30־יעהריגער פראקטיק אין לעמבערג, דייטשלאנד און
אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23

פריוועט מיט... פרייזע פון 1 זלאטי
הריינע אנאנאסען 1 זלאטי 15 ביז ווערטער

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוועכע
8 טראוגוטא, טעל. 179-89
נעמט אן פון 11—8 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען - א ספעציעלער ווארטע־זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן

פרייע פאסטעטנס
Hückel

ראקאלעו
Potrzebny chłopiec do Zakładu fryzjerskiego Piotrkowska 39.

Najelegantsze garnitury podług najnowszych fasonów po 45 zł. Renomowany zakład krawiecki H. Górski, Piłsudskiego 50, lewa oficyna, wejście, parter.

לעטשניצע
פאר וועגעריש־קראנקע
מענער - שוועכע און הויט־קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אוונט.
פרויען פון 11-1 און פון 5-7 אוונט.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. Niewiażski
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

פערשידענעס

Dr. med. Z. DATYNER
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

Dr. med. G. GERSZTAJN
Traugutta 12, tel. 175-10

BUCHALTER zatrudniony od szeregu lat w poważnej firmie, dobry [illegible] ubezpieczeń społecznych i list [illegible] chętnie zmieni posadę. Oferty [illegible] pod „Sz."

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman